

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 21

Subotica,

rujan 1992.

cijena 300 din. / 300 HRD

NAŠI U LONDONU

Po povratku iz Londona delegacija DSHV na svečanom dočeku u „Bunjevačkom kolu” dala je izjavu za naš list. Predsjednik Bela Tonković : „Krenulose sa mrtve točke.” Magistar Ivan Poljaković: „Ova konferencija je prekretnica od koje ovisi da li će republike Srbija i Crna Gora biti dio Europe ili od nje izolirani na dulji period, a čije bi posljedice u tom slučaju bile pogubne za sve nas.” A gospodin Josip Gabrić: „Našu demokratsku opciju londonska Konferencija je za nas na najljepši način samo još jednom potvrdila i učvrstila u našem uvjerenju da na tom putu moramo istrajati.”

DSHV U GENEVI

DSHV, kao predstavnik Hrvata u Vojvodini, dobio je poziv da sudjeluje u nastavku londonske Konferencije 16. i 17. rujna u Genevi u sklopu komisije o etničkim zajednicama i manjinama. Hrvate u Vojvodini predstavljat će u Genevi gosp. mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV, i mr. Ivan Poljaković, član Predsjedništva.

OSNOVANA MLADEŽ DSHV

Radno Predsjedništvo osnivačke skupštine

Pred oko 500 nazočnih 17. kolovoza u Velikoj dvorani „Bunjevačkog kola” održana je Osnivačka skupština Mladeži DSHV. Za predsjednika Mladeži stranke izabran je gospodin Stipan Stantić.

Osnovno geslo Mladeži je:

„Naše bojište je okrugli stol”

str. 10–11

- Kertes. Bačka Palanka. via London str. 3
- Došli divlji, istjerali pitome str. 5
- Dokumenti Londonske konferencije str. 6, 7, 8
- Vratit ću se str. 12

- Hoćemo li izaći iz začaranog kraljevstva: kada? str. 13
- Oduprijeti se mobilizaciji i progonu str. 14–15
- Bunjevac po narudžbini str. 18
- Zar se ne može bolje? str. 19

DODJELA „ANTUŠOVE NAGRADE”

Prošle godine Institut "Ivan Antunović" u Subotici uz pomoć darovatelja, koji za sada želi ostati nepoznat, ustanovio je "Antušovu nagradu". Ona se dodjeljuje ustanovama i mladim pojedincima za podsticaj u radu na kulturnom, znanstvenom, umjetničkom i društvenom području da tako pomažu u očuvanju nacionalne samobitnosti Hrvata-Bunjevaca u Bačkoj.

Ove godine, po odluci komisije, nagrada je dodijeljena na sljedeći način:

Prvu nagradu u iznosu od 1000 DEM dobio je izdavački fond Instituta „Ivan Antunović” za pomoć u objavljivanju „Zbornika” br. 2.

Drugu nagradu u iznosu od 750 DEM dobio je pjesnik, pisac i publicist Vojislav Sekelj iz Subotice za svoj književni i kulturni rad.

Drugu nagradu u iznosu od 750 DEM dobio je Zvonimir Sudarević za svoj snimateljski rad radi čuvanja dokumentacije o našim svečanostima, priredbama i drugim događajima.

Na književnoj večeri, 13. kolovoza 1992. u Katoličkom krugu u okviru priredbe „Dani kruha i riječi” v.č. Andrija Anišić je u ime komisije čestitao nagrađenima i predao im nagrade.

Svima nagrađenima čestitamo i želimo mnogo uspjeha u tom korisnom i plemenitom radu za dobro našeg naroda.

B.G.

XXVI MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA U ZAGREBU

Prije održavanja ove tradicionalne manifestacije, dana 21. srpnja 1992. godine, KUD „Bunjevačko kolo” krenulo je na put, kako bi na poziv općine Crikvenica prihvatilo gostovanje na Hrvatskom primorju.

Uz svesrdnu pomoć Ivana Balaževića, akademskog slikara, koji živi i radi u Novom Vinodolskom, inače člana Likovne sekcije našeg Društva, upriličeni su koncerti u Crikvenici, Novom Vinodolskom i Selcu, dana 22.-25. srpnja, 1992. godine.

Dramsko-recitatorska i folklorna skupina uz pratnju tamburaškog orkestra na opće zadovoljstvo naših domaćina prezentirala je knjigu Vojislava Sekelja "RIČ FAL" i nastupila sa bunjevačkim narodnim igrama bačkih Hrvata.

Uz po koju suzu koja se skotrljala niz lica naših domaćina, društvo je krenulo put Zagreba.

Na licima naše djece ogledala se radost i zadovoljstvo. Za njih je ovaj put značio zabavu, ali to je bio prilog očuvanja naše kulturne tradicije, naših narodnih običaja i našeg identiteta.

U takvom raspoloženju stigavši u glavni grad Hrvatske, naše Društvo je sudjelovalo na tradicionalnoj SMOTRI FOLKORA. Na Trgu bana Jelačića pozdravili smo sve prisutne pjesmom Podvikuje bunjevačka vila i splotom bunjevačkih igara. U nedjelju 26. srpnja naše Društvo je sa drugim sudionicima iz Hrvatske i inozemstva sudjelovalo u mimohodu kroz ulice Zagreba i uz buran pljesak mnoštva promatrača stiglo na glavni trg, na Trg bana Jelačića. Na prijemu kod gradonačelnika grada Zagreba, gospodina Borisa Buzančića, razmijenjeni su pokloni, kao zahvala za sudjelovanje, gdje je naše Društvo Koncertnoj direkciji međunarodne smotre folklora i gradu Zagrebu poklonilo umjetničke slike naših članova Likovne sekcije, gospođice Cecilije Milanković i gospodina Stipana Šabića.

Uveče nam je bio upriličen nastup u starom djelu Zagreba na Gradecu gdje smo uz bunjevačke igre i kraljičke pjesme punim srcem zahvalili svim građanima grada Zagreba.

Ana Pešut.

VRAĆANJE ODUZETE ZEMLJE

Pri vraćanju oduzete zemlje bivšim vlasnicima u smislu zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda (Sl. gl. R.S. br. 18/91), građani su iznosili sledeće probleme:

1. Neke poljoprivredne organizacije odbijaju vratiti zemljište ili dati nadoknadu odnosno zakupninu za isto, vlasnicima koji su dobili rešenje o vraćanju zemlje posle 15.05.1992. god.

PITANJE: Da li su poljoprivrednice organizacije obavezne da vrate zemljište ili plate zakupninu za isto, ukoliko su oni zasadili odnosno zasejali to zemljište?

2. Oni podnosioci zahteva koji nisu na vreme dobili rešenje o vraćanju zemlje zbog toga što organi koji vode postupak (Sud ili komisija za vraćanje zemlje) nisu na vreme rešili zahtev, što znači bez svoje nisu mogli ući u posed, nisu u ravnopravnom položaju sa onima kojima je to omogućeno.

PITANJE: Kako obešteti ovu kategoriju podnosioca zahteva?

3. (a) Prema dosadašnjim zapažanjima, rešenjem o vraćanju zemlje, predaja u posed uslovljena je u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti rešenja što smatramo da je u redu.

(b) Kod nekih rešenja o vraćanju zemlje, predaja u posed se uslovljava na 15 dana od skidanja roda, što dovodi do neravnopravnosti građana, jer građani iz tačke 3a su u mogućnosti da ostvare prihod u tekućoj godini dok građani iz tačke 3b to ne mogu.

(c) Kod nekih rešenja o vraćanju zemlje, novi vlasnici se upućuju na nagodbu sa poljoprivrednim organizacijama kao dosadašnjim korisnicima zemljišta, čime se daje mogućnost ucenjivanja novih vlasnika.

PITANJE: Da li se ovo može regulisati jednoobrazno?

4. Ima oduzetog zemljišta bez ikakvog rešenja u vreme otkupa (obaveznog). Isto zemljište takođe je uneto u poljoprivredni zemljišni fond. Komisija za vraćanje zemlje kao i sud to ne uzimaju u postupak jer o tome nema dokumentacije.

PITANJE: Na koji način se ovaj problem može rešiti?

Ovu predstavku je podneo savez seljaka, a kao odborničko pitanje skupštine opštine Subotice postavio je predsednik kluba DSHV-a, gospodin Petar Skenderović.

Savez seljaka

BRIGA O PRAVIMA MANJINA

U Vojvodini se i dalje krše ljudska prava, a nije prestalo ni etničko čišćenje područja na kojim žive Hrvati i Mađari. Najnoviji primjer su zbivanja u selu Kukujevci u Srijemu, gdje su Hrvati i dalje izloženi nasilju, pa su zato prisiljeni iseljavati se. To je rečeno u ponedeljak 14. rujna, u sjedištu Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine u Subotici, gdje je boravila zajednička delegacija savjetnika britanske i njemačke ambasade iz Beograda. Članovi Predsjedništva stranke vojvodanskih Hrvata Antun Skenderović, mr. Ivan Poljaković i Petar Skenderović gostima su govorili i o stavovima koje DSHV zastupa na londonskoj Konferenciji.

Britanski i njemački diplomati upoznati su i sa potezima koje su beogradske vlasti napravile od 1918. godine do danas, sa ciljem izmjene etničke slike Vojvodine, odnosno, protjerivanja svih nesrpskih naroda i naseljavanja te pokrajine isključivo Srbima.

B.K.

Izbjeglice i „izbjeglice“:

DOŠU DIVULI, ISTJERALI PITOME

Nedavno su uhapšeni Ostoja Sibinčić i Rade Čakmak, organizatori progona Hrvata i Mađara iz Hrtkova. Hapšenje je uslijedilo nakon što je mješovita delegacija Srba starosjedelaca i (preostalih) Hrvata bila na razgovoru u Ministarstvu pravde.

I taman je narod – i nesrpski, a bogami i srpski odahnuo, kad se sručila nova elementarna nepogoda: naime, naveliko se priča kako je iz vlade Radomana Božovića razaslat dopis predsjednicima općina sjeverne Bačke sa zahtjevom da se popišu prazne kuće i stanovi da bi se u njih naselile izbjeglice iz Bosne, navodno samo preko zime.

Tu se same od sebe nameću nekadašnje riječi „srpske majke“ Brane Crnčevića – da, parafraziram: „Niko neće moći (ni smeti) da odbije veliku ponudu da smesti i zbrine izbegli narod.“ To uvelike podsjeća na onu legendarnu akciju sakupljanja zajma za preporod Srbije, kada su TV novinari svakodnevno prepadali radnike po tvorničkim halama – sve im gurajući mikrofon pod nos uz čuveno pitanje „Jeste li upisali zajam za Srbiju?“

Prije godinu dana, na samom početku rata, Vuk Drašković je u jednom intervjuu rekao kako se sve veći priliv izbjeglica od strane srbijanskih vlasti opisuje gotovo sa orgazmičnim zadovoljstvom, „...a desiće se“ – rekao je Drašković – „da će radost i solidar-

nost kod naroda brzo splasnuti, samim tim što je kriza sve veća, – a u mnogim beogradskim školama nisu se mogli upisati ni vukovci, jer su im mesta zauzele izbjeglice“.

Jedan od većih valova izbjeglica došao je iz zapadne Slavonije. Sa televizije su potom najureni novinari koji su – poput Vlade Mereša, tvrdili da se iz zapadne Slavonije nije nitko morao seliti, ali je taj narod pokrenut jer su im obećane kuće u Baranji (gdje ih je uostalom i sam Rade Čakmak, tadašnji komandant TO zapadne Slavonije smjestio preko 6000), i Srijemu gdje su potom najurili Hrvate i Mađare koji su ih primili, solidarišući se sa njihovim izbjegličkim patnjama.

I nema tog novopečenog „vlasnika“ bivše hrvatske kuće koji ni trepnuvši neće slagati ravno u novinarski mikrofon kako je „tamo ostavio vilu s' bazenom, i dve – tri prodavnice ili kafane“. Naravno, ostaje nejasno kako je onda dotični bio ugrožen, kad mu je dozvoljeno posjedovati toliko bogatstvo. Istina je međutim, da onaj koji je svojim radom stekao imovinu, nikad neće pristati da otme tuđe – i tu su svi ljudi isti, bez obzira kojem narodu pripadaju. Ako se samo analizira tko od mještana hrvatskih sela u Srijemu otima tuđe kuće i istjeruje svoje dojučerašnje komšije, onda je otprilike jasno i tko se u njih useljava.

Kad se pogleda sa zemljopisne točke, onda je jasno da se i smještaj „izbeglica“ provodi planski: naime, najprije je najveći prihvatni centar bio Bač – potom su izbjeglice smiještane po Srijemu, koji je sada već gotovo sasvim etnički očišćen. Sada je na redu sjeverna Bačka. Simpomatično je jedno: sve je više kuća u koje „navraćaju“ susjedi kolonizirani nakon prošlog rata, koji vodeći sobom nekog od svojih „rodaka“ iz Bosne ili Hrvatske kao diskretno pitaju je li kuća na prodaju. Ukoliko domaćin odlučno ustvrdi da nije, onda mu se onako, susjedski, preporuči da se iseli dok je vrijeme, „jer će svi Hrvati morati ili u Hrvatsku, ili u Dunav“. Naravno, izgoresmo od želje da vidimo kakve će to blagodeti nastati u Srbiji sa izgonom nesrpskom življa. Godinama su tvrdili da nas (Srbiju op. aut.) iskorišćavaju Slovenija i Hrvatska, a sad, kad smo se otresli tog balasta, nitko živ ne zna što reći čime smo to sad bogatiji.

Slično je i sa situacijom na „oslobođenim“ teritorijima: dok odabrani sloj dobro živi, narod je uglavnom upućen na racionalizacije svake vrste. „Oslobođeni“ Vukovar još uvijek nije postao „veliko gradilište“ kako se to obećavalo, a kako reče dr. Dragan Veselinov još u veljači – „Pa zar vam nije jasno da Miloševiću nije potreban narod, nego samo teritorije!“

Narod, čini se, u svakom slučaju služi samo za potkusurivanje. Kako kaže stara narodna izreka – Narod je dobar samo za rat i za statistiku. U međuvremenu je negativna pojava. – Nema čovjeka koga ne obuzme duboka tuga kada na ulicama naših gradova sretne čovjeka čiji je život stao u kartonsku kutiju i čebe ispod miške. Praznim očima gledaju one koji hitaju svojoj kući. Rodaci ih ne pozivaju, sve drage stvari ostale su tamo preko rijeke. Ne postoji čovjek koji ne bi pomogao tim stradalnicima. Čak i usprkos onima koji patnju sopstvenog naroda debelo iskorištavaju.

Vesna Kljajić

MAĐARI U VOJVODINI

Položaj Mađara u Vojvodini nije lak, ali za njih nije rješenje masovno iseljavanje, budući da oni koji odlaze tako još više otežavaju položaj Mađarima koji ostaju u Vojvodini – izjavio je mađarski predsjednik Arpad Genc za novosadski list na mađarskom jeziku „Magyar szo“. Gospodin Genc također je rekao da osobno dobro poznaje sve okolnosti u kojima se trenutno nalaze vojvodanski Mađari.

O tom pitanju „Magyar szou“ je govorio i mađarski ministar vanjskih poslova Geza Jesenski. On je rekao da europski promatarači uskoro trebaju doći u Vojvodinu, gdje će biti duže vrijeme stacionirani, kako bi kontrolirali poštivanje manjinski prava na tim prostorima. Mađarski ministar je podsjetio i da je Ministarstvo vanjskih poslova u Budimpešti nedavno oštro osudilo najave srpske kolonizacije dijelova Vojvodine u kojima pretežno žive Mađari.

NOVI ČLANOVI PREDSJEDNIŠTVA

Za nove članove Predsjedništva kooptirani su Stipan Stantić novoizabrani predsjednik Mladeži i Petar Skenderović. Predsjedništvo sada umjesto 13 broji 15 članova. Za vršio- ca dužnosti tajnika Stranke do prvog zasjedanja Vijeća DSHV zadužen je gospodin Petar Skenderović a dosadašnji tajnik gospodin Julije Skenderović je predložen od strane Predsjedništva da se bavi djelatnošću iz oblasti prosvjete koju je do sada vodio ali nije bio za to posebno zadužen.

B.K.

MIR SA TEMZE

U Centru kraljice Elizabete druge u britanskoj prijestonici od 26. do 28. kolovoza održana je londonska konferencija o Jugoslaviji. O značaju koji svjetska javnost pridaje Konferenciji i o zainteresiranosti da se mir na ovim našim prostorima uspostavi kako bi se on uredio na način koji bi omogućio trajni suživot pod ovim našim sve nervoznijim i za život sve oskudnijim nebom, svjedoči da su u njoj sudjelovali predstavnici iz 31 zemlje, uključujući svih šest bivših jugoslavenskih republika. Praktički bio je predstavljen cijeli svijet. Predsjedavajući i kopredsjedavajući bili su

britanski premijer John Major i generalni sekretar UN Buthros Galli.

Na Konferenciju su došli predstavnici Organizacije islamske konferencije, a bio je zastupljen i Japan.

Pored zvaničnog rada i zasjedanja na londonsku Konferenciju bili su, kao gosti pozvani predstavnici manjina sa teritorija bivše Jugoslavije: Mađari, Albanci, Muslimani iz Sandžaka i Hrvati iz Vojvodine. Istodobno održan je i alternativni skup „Mir na Balkanu” na kome su sudjelovali predstavnici oporbenih stranaka.

SR Jugoslaviju, iako zvanično na međunarodnoj sceni nepriznata, vodila je federalna delegacija na čelu s predsjednikom Dobricom Ćosićem i premijerom Milanom Panićem.

Delegaciju DSHV-a zastupali su predsjednik stranke mr. Bela Tonković, mr. Ivan Poljaković i gospodin Josip Gabrić.

Na Konferenciji su usvojena četiri dokumenta, a podijeljeni su i dodatni dokumenti koji su na neki način izvodi iz usvojenih dokumenata. „Glas ravnice”, imajući u vidu njihov značaj u ovom broju donosi u cjelosti pomenute dokumente.

POSEBNE ODLUKE LONDONSKE KONFERENCIJE

1. Postupajući prema principima postavljenim u relevantnim dokumentima Konferencije sve strane Konferencije formalno prihvaćaju i slažu se da surađuju u velikom broju akcija.

Prestanak nasilja

2. Sveobuhvatan cilj je djelotvoran i trajan prekid ratnih djelatnosti u čitavoj bivšoj SRFJ i to posebno u Bosni i Hercegovini kako bi se olakšalo pregovaranje o trajnom političkom rješenju. To zahtijeva hitnu akciju koja uključuje:

– skoro uklanjanje blokada oko naselja i gradova

– međunarodni nadzor teškog naoružanja

– dovođenje svih snaga, uključujući neregularne, pod središnju kontrolu

– obuzdavanje direktne ili indirektno vojne pomoći samozvanim vladama i unutrašnjih komponenti susjednih država

– postupna redukcija naoružanja u području pod međunarodnim nadzorom.

3. Sudionici su se dogovorili o mjerama na izgradnji povjerenja koje uključuju:

– obavijest UN o svim minobacačima i teškom naoružanju kroz 96 sati kao čin koji prethodi odstupanju od anganžama u sukobu, što će biti prva točka u pregovorima

– zabrana vojnih letova

– brzo uspostavljanje vrućih linija između lokalnih zapovjednika i štabova

– poboljšanje kontakata putem posjeda radi uspostavljanja veze

– indentifikacija štabova i zapovjednika svih oružanih jedinica, uključujući paravojne.

4. Uz to, na Konferenciji se složilo da se zatraži od Glavnog tajnika UN da Vijeću sigurnosti preporuči hitne sporazume radi:

– postavljanja promatrača na bosansko/srpske i bosansko/crnogorske granice

– razmještanja promatača u Bosni radi nadgledanja teškog naoružanja.

5. Daljne mjere na izgradnji povjerenja, koje će se baviti vojnim pokretima, ograničavanjem naoružanja i verifikacijom hitno će se ispitati.

– prioritet popravljaju ceste i željezničkog puta između Ploča, Mostara i Sarajeva

– strane trebaju odrediti lokalne predstavnike s kojima se mogu načiniti sporazumi o misijama pomoći i cestovnim konvojima

– prihvaćanje međunarodnih proma-

Humanitarna pitanja

6. Do-predsjedavajući je dogovorio program djelovanja sa stranama sukoba. On uključuje:

Djelotvornu isporuku humanitarne pomoći

I) Puna suradnja u isporuci humanitarne pomoći cestama kroz BiH, sa sljedećim specifičnim koracima:

– progresivan razvoj misija radi pomoći i cestovnih konvoja iz Hrvatske i Srbije i Crne Gore u područja Bosne kojima je pomoć potrebna

trača i sporazumi u svezi s njima.

II) Da strane pokažu autoritet nad nediscipliniranim elementima u svojim područjima

Izbjeglice

III) progresivno vraćanje izbjeglica u svoje domove i odgovaranje na potrebe koje su indentificirali UN.

Raspuštanje zarobljeničkih logora

IV) Bezuvjetno i jednostrano oslobađanje pod međunarodnim nadzorom svih zarobljenih civila, i zatvaranje zarobljeničkih logora bez odlaganja.

V) Da strane preuzmu odgovornost za sigurnost i zaštitu onih koji su sve do njihova oslobađanja pod međunarodnim nadzorom.

VI) Da se međunarodnoj zajednici dopusti odmah pristup radi praćenja položaja onih koji se nalaze u zarobljeništvu.

VII) do oslobađanja i povratka kući zarobljenih, hitna akcija od strane humanitarnih organizacija radi ispitivanja privremenih opcija.

Područja sigurnosti

VIII) Daljnje ispitivanje opcija uključujući neutralne zone s ciljem sigurnih područja.

Međunarodna akcija

7. Radi unapređivanja ovih ciljeva sve vlade, i međunarodne organizacije će:

– surađivati u potpunosti s Glavnim tajnikom UN pružajući mu informacije radi sprovođenja Rezolucije UN 771.

– osigurati poštivanje od strane svih osoba njihovih obaveza u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom

– poduzeti sve moguće legalne akcije radi pozivanja na odgovornost onih koji su odgovorni za počinjavanje i naređivanje grubih kršenja ženevskih konvencija

– izrada popisa verificiranih kršenja međunarodnog humanitarnog prava

– postaviti promatrčke misije koje će sazvati KESS na područja bivše SFRJ i susjednih zemalja

– ne razmatrati pomoć na obnovi srpske ekonomije prije nego li Srbija ispuni zahtjeve ove Konferencije

– osigurati sredstva za:

– prolaz i zaštitu humanitarnih konvoja na zahtjev UN

– kontrola i nadzor teškog naoružanja u BiH pod okriljem UN.

Sankcije

9. Nadležne vlade su se suglasile da će:

– sprovoditi dogovoreni plan radi osiguravanja rigorozne primjene sankcija

– pojačati sankcije na Dunavu, u skladu sa gledištem da obalne države imaju nadležnost i obavezu da to čine

– pružiti praktične savjete, ljudsku snagu i opremu kako bi se susjednim državama pomoglo da rigorozno pojačaju sankcije

– doprinijeti stručnjacima koji će savjetovati o primjeni sankcija u susjednim državama, a koji će sudjelovati u promatračkim misijama koje će biti ustanovljene u susjednim državama radi osiguravanja pune primjene sankcija

– zatražiti od Vijeća sigurnosti da:

– poduzme neophodne mjere da se pooštri primjena sankcija u Jadranu;

– spriječi ilegalni transfer financijske imovine u Srbiju i Crnu Goru; i

– eliminira skretanje roba u tranzitu.

Strane konferencije su zatražile od EZ-a i KESS-a da pruže i koordiniraju svu praktičnu neophodnu pomoć svim susjednim zemljama.

DOKUMENT O SRBIJI I CRNOJ GORI

Pozdravljamo činjenicu da su se svi sudionici na Konferenciji usuglasili sa Izjavom o Bosni i Hercegovini. Svi sudionici moraju ispuniti obaveze na koje su pristali. Posebno, Srbija i Crna Gora suočene su s jasnim izborom. Poduzet će slijedeće:

– prestati intervenirati preko svojih granica s Bosnom i Hrvatskom;

– na najbolji način kako mogu, obuzdati bosanske Srbe da ne oduzimaju teritorij silom i ne istjeruju mjesno stanovništvo;

– obnoviti u potpunosti građanska i ustavna prava građanima Kosova i Vojvodine, kao što moraju osigurati građanska prava građanima Sandžaka;

– upotrijebiti svoj utjecaj kod bosanskih Srba da bi se postiglo zatvaranje koncen-

tracionih logora, da se štiju obaveze po međunarodnom humanitarnom pravu, posebno Ženevska konvencija, te da se dozvoli povratak izbjeglica njihovim domovima. Bosanski Hrvati i Muslimani obećali su poduzeti slično;

– potpuno štovati relevantne rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda;

– izjaviti da oni u potpunosti poštuju cjelovitost sadašnjih granica;

– jamčiti prava etničkim i nacionalnim zajednicama i manjinama unutar granica Srbije i Crne Gore u skladu sa Poveljom UN, KESS-a i nacrtu konferencije EZ o Jugoslaviji;

– raditi na normalizaciji situacije u Hrvatskoj, radi sprovođenja Vanceovog

plana i na tome da Srbi u Krajini prihvate specijalni status, kako je predviđeno u nacrtu konvencije Konferencije EZ o Jugoslaviji

– poštivati sve relevantne međunarodne ugovore i sporazume;

Ukoliko, kao što se predlaže u Panićevom nedavnom pismu predsjedniku Vijeća sigurnosti UN, Srbija i Crna Gora namjeravaju ispuniti, kako na riječi, tako i na djelu ove obaveze, oni će vratiti štovanu poziciju u međunarodnoj zajednici. Ako to ne učine, Vijeće sigurnosti će biti pozvano primijeniti oštre sankcije koje će voditi ka njihovoj međunarodnoj izolaciji.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O

BIVŠOJ JUGOSLAVIJI

1. Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji i dalje će trajati dok se ne postigne konačno rješenje problema bivše Jugoslavije. Ona će se nadovezati na posao što ga je već obavila Konferencija EZ-a o Jugoslaviji, posebice na već donesene dokumente, i rukovodit će se odredbama izjave o načelima oko koje je danas postignuto suglasje. Stalni supredsjedatelj bit će poglavar države/vlade Predsjedništva Europske zajednice i Glavni tajnik

Ujedinjenih naroda. Konferenciju će ponovno sazvati na plenarnu sjednicu Stalni supredsjedatelj na preporuku Supredsjedatelja Koordinacionog odbora.

KOORDINACIONI ODBOR

2. Osnovat će se Koordinacioni odbor visoke razine. Supredsjedatelj će biti predstavnik Glavnog tajnika UN i predstavnik Predsjedništva Europske zajednice. Odbor će okupiti predstavnike Trojke Europske zajednice, Trojke KESS-a, a pet stalnih

članova Vijeća sigurnosti UN, te jednog predstavnika OIC-a, jednog predstavnika iz susjednih država i Lorda Carringtona. Odbor će se sastajati na zahtjev Sepredsjedatelja u svrhu rukovođenja radom Konferencije i koordiniranja rada Odbora sa srodnim radom u drugim organizacijama.

URED SUPREDSJEDATELJA

3. Supredsjedatelj Koordinacionog odbora pomagat će Predsjedatelj Radnih grupa (usp. dolje). Oni će raditi u okviru

stalnog zasjedanja pri uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi. Supredsjedatelj će usmjeravati Radne grupe i pripremati osnovu za opće rješenje i pripadne mjere. Oni će se po potrebi sresti i s predstavnicima iz bivše Jugoslavije koji će prisustvovati sastancima bez prethodnih uvjeta.

4. Trajno će zasjedati šest Radnih grupa pri uredu UN u Ženevi:

(a) Radna grupa za BiH. Zadaća je ove grupe raditi na obustavljanju neprijateljstva i na ustavnom rješenju u BiH.

(b) Radna grupa za humanitarna pitanja. Zadaća je ove grupe raditi na svim aspektima humanitarne pomoći.

(c) Radna grupa za nacionalne skupine i manjine. Zadaća je ove grupe preporučiti inicijative za rješavanje etničkih pitanja u bivšoj Jugoslaviji. Osnovat će se posebna

grupa za bivšu Autonomnu pokrajinu Kosovo.

(d) Radna grupa za pitanja sukcesije. Zadaća je ove grupe rješavati pitanja sukcesije proistekla iz nastanka novih država na teritoriju bivše Jugoslavije.

(e) Radna grupa za gospodarska pitanja. Zadaća je ove grupe baviti se gospodarskim pitanjima proizišlim iz nastanka novih država na teritoriju bivše Jugoslavije.

(f) Radna grupa za izgradnju sustava sigurnosti i za mjere verifikacije. Zadaće se ove grupe sastoje u razvijanju mjera za stvaranje povjerenja, time što se te mjere odnose na vojna kretanja, te prijenosa i ograničenja naoružanja, kao i mjere praćenja i provjere.

ARBITRAŽNA KOMISIJA

5. Konferencija će tražiti nastavljenu pomoć Arbitražne komisije.

SEKRETARIJAT

6. Pri uredu UN u Ženevi osnovat će se mali sekretarijat pod rukovodstvom Izvršnog direktora u kojem će raditi osoblje iz Ujedinjenih naroda i iz Europske zajednice.

TROŠKOVI

7. Sudionici Konferencije suglasni su snositi troškove vezane za primjenu ovog akcionog programa i za osnivanje Sekretarijata u skladu sa skalom doprinosa podložne odobrenju Koordinacionog odbora.

NACRT SPORAZUMA O BOSNI

SPORAZUM O BOSNI

Sudionici londonske Konferencije o bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji osuđuju nastavak sile u Bosni i Hercegovini i pokušajima da se osvoje teritoriji upotrebom sile. Protjerivanjem civilnih zajednica iz njihovih domova kako bi se promijenio etnički karakter nekih područja osuđuje se kao nehumano. Pozdravljaju prihvaćanje rezolucije 771 od Vijeća sigurnosti Ujedinjenih Naroda i drugih Rezolucija Vijeća sigurnosti, i Rezolucije Komisije o ljudskim pravima pri Ujedinjenim Narodima o statusu ljudskih prava na teritoriju bivše Jugoslavije. Provest će sakupljanje dokaznih informacija o kršenju internacionalnog humanitarnog prava koje će se predočiti Ujedinjenim Narodima. Potvrđuju da oni koji čine ili naređuju da se vrše teška kršenja Ženevske konvencije osobno su odgovorni za ta kršenja.

Političko rješenje u Bosni i Hercegovini mora osigurati sljedeće:

a) potpun i trajan prekid neprijateljstva i svake sile i represije, uključujući izgon stanovništva;

b) priznavanje Bosne i Hercegovine od strane bivših jugoslavenskih republika;

c) poštivanje integriteta postojećih granica, ukoliko se ne promijene obostranim sporazumom;

d) garancija prava osobama koje pripadaju nacionalnim zajednicama u skladu s Poveljom Ujedinjenih Naroda o odredbama KESS-a;

e) pravedni i adekvatni dogovori koji se odnose na ljude silom protjerane iz svojih domova uključujući njihovo pravo na povratak i kompenzaciju za njihove gubitke;

f) demokratske i legalne strukture koje na odgovarajući način štite prava svih u Bosni i Hercegovini, uključujući nacionalne zajednice i manjine;

g) garancija o neinterveniranju vanjskih vojnih snaga bilo da su to organizirane jedinice ili neregularna vojska, osim u slučaju koji je predviđen u dotičnoj Rezoluciji vijeća Ujedinjenih Naroda;

h) poštivanje svih međunarodnih sporazuma i dogovora;

i) ponovna uspostava trgovinskih i ostalih veza sa susjednim državama.

Potrebno je sada poduzeti dalje hitne korake kako bi se postigao sporazum, sudionici londonske Konferencije apeliraju na sve strane da odmah i bezuvjetno počnu s pregovorima o budućem konstitucionom dogovoru u okviru Konferencije. Sve sukobljene strane moraju sudjelovati u tim pregovorima s iskrenom željom da se osigura mir i poštuju svi interesi drugih strana.

U pregovorima se trebaju postići sljedeći dogovori:

a) stvaran i trajan prekid sukoba u Republici, te povratak teritorija zauzetih silom;

b) prekid svakog vanjskog mišanja u sadašnji sukob, ljudskom ili materijalnom podrškom;

c) okupljanje teškog naoružanja pod međunarodni nadzor;

d) demilitarizacija velikih gradova i njihovo nadgledanje od strane međunarodnih promatrača;

e) uspostava izbjegličkih centara i centara za pomoć državljanima Bosne i Hercegovine koji su izgubili svoje domove ili su protjerani iz njih, sve dok povratak ne bude moguć

f) proširenje humanitarne pomoći na sva područja Bosne i Hercegovine gdje je ona potrebna uz suradnju sudionika na terenu;

g) uspostava međunarodnih snaga za održanje mira od strane Vijeća Ujedinjenih Naroda pod okriljem Ujedinjenih Naroda kako bi se poštivao prekid vatre, nadzirali vojni pokreti i uspostavile druge mjere kojima bi se vratilo povjerenje.

ako i kada strane postignu sporazum na ovoj bazi, internacionalna zajednica će im se pridružiti u glavnom programu obnove kako bi se podmirile humanitarne potrebe i obnovila ekonomska djelatnost.

DOKUMENT KOJI MILOŠEVIĆ NIJE HTIO POTPISATI

REPUBLIKA HRVATSKA I SAVEZNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

trenutačni i djelotvorni prekid neprijateljstva i ukloniti posljedice rata u Republici Hrvatskoj i u Republici Baosni i Hercegovini zaključile su sljedeće

Sporazum

1. Jugoslavenska armija i sve postrojbe pod kontrolom i utjecajem vlasti SR Jugoslavije (Srbije i Crne Gore) odmah će se (najkasnije u roku od 48 sati po potpisivanju ovog sporazuma) povući iz svih područja Republike Hrvatske u kojima su još uvijek prisutne, posebice iz područja južno od Dubrovnika. Obje su se stra-

ne sporazumjele da recipročno demilitariziraju Prevlaku i susjedna otočja Crne Gore.

2. Ovim dokumentom SR Jugoslavija priznaje Republiku Hrvatsku unutar njenih međunarodno priznatih granica.

3. Republika Hrvatska priznat će SR Jugoslaviju čim SR Jugoslavija bude priznata od zemalja Europske zajednice.

4. Republika Hrvatska pristaje odmah otvoriti međunarodne komunikacije i uspostaviti telekomunikacije između dvije zemlje i s Europom.

5. Nacionalnim manjinama – Hrvatima u SR Jugoslaviji i Srbima u Republici Hrvatskoj – osigurat će se sva prava u skladu s međunarodnim konvencijama.

6. Obje zemlje potpisnice obavezuju se učiniti sve u svojoj moći da odmah obustave neprijateljstva u cilju da se u Bosni i Hercegovini što prije stvore preduvjeti za iznalaženje političkog rješenja.

DOČEK DELEGACIJE U „BUNJEVAČKOM KOLU“

Podružnica DSHV-a u Subotici, cijeneći značaj londonske Konferencije, te njene povišesne odrednice za budući život i suživot za vojvodanske Hrvate na ovim prostorima upriličila je svečani doček članovima delegacije u

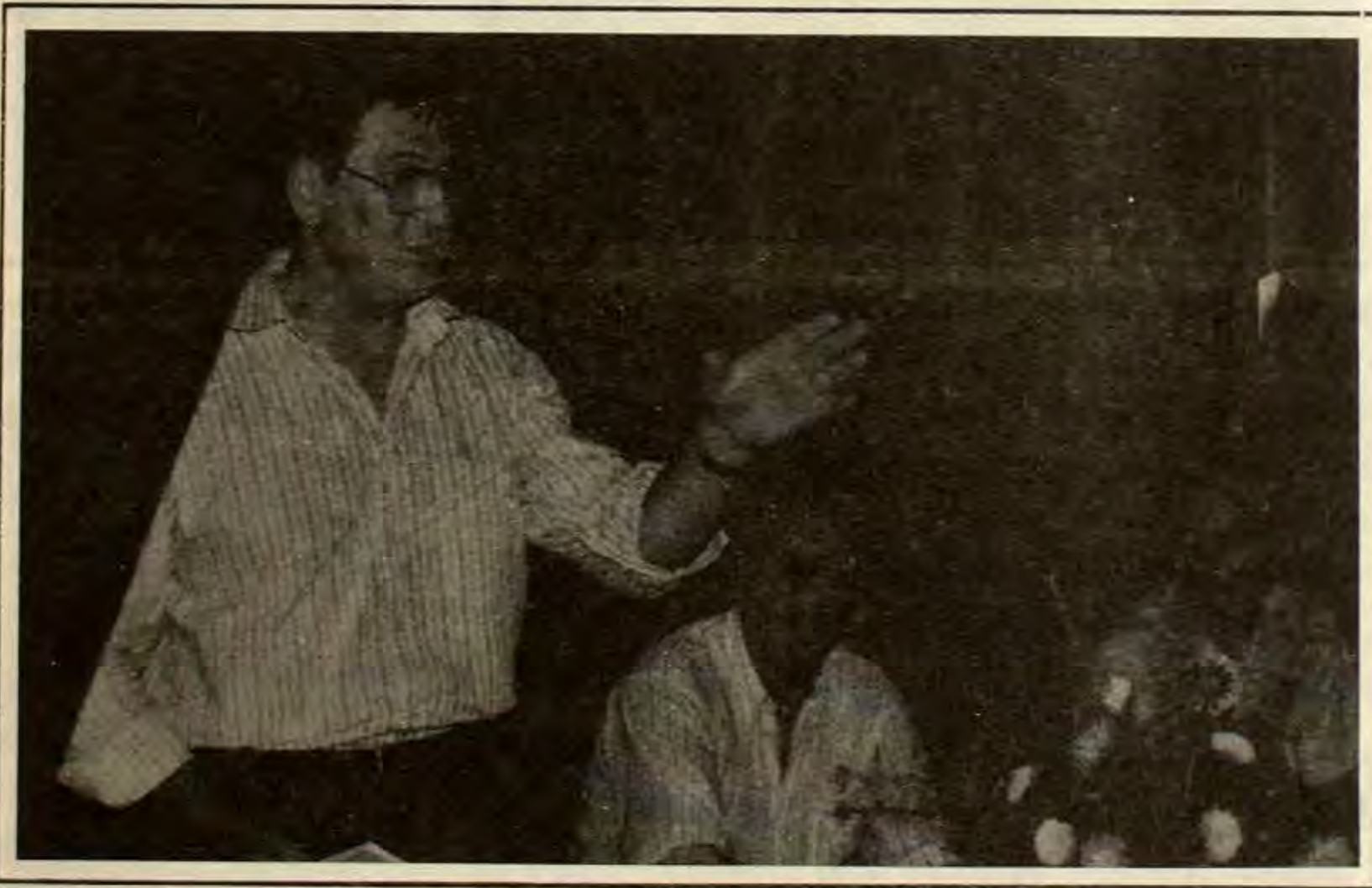
smo dobili jednaki tretman sa ostalim delegacijama, nego smo na neki način dobili i poseban „tretman“. Iako samo našesudjelovanje na konferenciji oficijelno nije bilo dovedeno u pitanje, bilo je raznih trzavica i smetnji da li ćemo

prava na pojedinačno i kolektivno bitisanje ne mogu u civiliziranom hodu ljudskog roda ničim biti umanjivana niti sputavana, već samo uvećavana. A ta prava nalazimo da se u većoj mjeri mogu konkretizirati kroz naš zahtjev za kulturnom autonomijom. Jer, praktički mi ništa posebno od ikoga ne tražimo što kroz vlastiti rad ne ostvarujemo. Taj naš zahtjev i stav naišao je na puno razumijevanje i podršku mnogih delegacija, sa kojima smo se imali prilike susresti, primjerice delegacija USD-a je eksplicite podržala da se Vojvodini i Kosovu priznaju već ona autonomna prava koja su već jednom imali. Naš dojam je da je delegacija SR Jugoslavije djelovala nesironizirano a po malo i zbunjeno. Izrečeno je ovo u dužem razgovoru sa londonskom delegacijom na svečanom dočeku u „Bunjevačkom kolu“.

Tročlana delegacija iznela je u razgovoru i neprijatnu „epizodu“ koju su imali prilikom povratka u Jugoslaviju. Na carini pri ulasku u zemlju nas je dočekala i više od jednog sata zadržala protivdiverzantska politička policija. Pregledali su nam auto sa službenim psom, nas pretresli, a neke londonske dokumente fotokopirali. Žalosno je da delegacija nacionalne manjine sa jednog takvog skupa i na taj način pri ulasku u svoju zemlju bude dočekana. No sve to govori o „demokratičnosti“ vladajuće partije, i o proklamiranim građanskim pravima. Ali ovaj naš doček, ublažio je te neprijatnosti. Mada je situacija na granici bila više nego mučna.

Na kraju razgovora svi su zamoljeni da sa nekoliko riječi za Glas Ravnice sažmu sud i dojmove sa konferencije: predsjednik Bela Tonković: Krenulo se sa mrtve točke. Magistar Ivan Poljaković: Ova konferencija je prekretnica, od koje zavisi da li će republike Srbija i Crna Gora biti dio Europe, ili od nje izolovane na duži period, a čije bi posljedice u tom slučaju bile pogubne za sve nas. Gospodin Josip Gabrić: Našu demokratsku opciju Londonska konferencija je za nas najljepši mogući način samo još jednom potvrdila i učvrstila u našem uvjerenju da na tom putu moramo istrajati.

Pripremio V.S:

subotu 29. kolovoza u prostorijama KUD „Bunjevačko kolo“.

Nešto prije 22 sata kada su se pojavili predsjednik Bela Tonković, mr. Ivan Poljaković i gospodin Josip Gabrić, članovi londonske delegacije, dvorištem društva prolomio se pljesak preko stotinu nazočnih. Poslije kraćeg pojedinačnog pozdravljanja delegacija, umorna od napornog puta, prisutne je u spontanom i opuštrenom razgovoru upoznala sa nekim detaljima rada Konferencije, te o njihovim brojnim susretima kao i o dojmovima koje su ponijeli iz Londona. Tako je, između ostalog, rečeno da ih je pozdravila kraljica Elizabeta II, a da njihovo sudjelovanje na Konferenciji znači krunu dosadašnjeg rada i demokratskog opredjeljenja Stranke za civilizirano rješenje naših problema, a za koje se DSHV zalaže od samoga osnutka. Opći dojam i ocjena rada našeg sudjelovanja na Konferenciji je zadovoljavajući. Ne samo da

zvanični poziv dobiti. Nekome je očito bilo u interesu da se tamo ne pojavimo. No, mi smo tamo zvanično pozvani, plodovi našega rada i zalaganja počinju sazrijevati. Svijet je uvidio našu demokratsku opciju, za jedan civilizirani način rješavanja nagomilanih problema. Mi se nismo oprijedilili za teror, doslovice možemo sa ponosom reći, da nikome ni jedan prozor nismo razbili, niti riječju pretili. Geslo nam je bilo, ono što tražimo za sebe zahtijevamo i za druge jer to je put ka slobodi zajedničkog življenja. Ali neka gospoda ovdje ne samo da sataniziraju djelove naše stranke nego naš poziv za dijalog nailazi na primitivnu ignoraciju i medijsku blokadu, a što izaziva dodatnu i nepotrebnu tenziju i to na prostorima gdje smo stoljećima gradili i stvarali život i zajednici sa drugim.

Na put smo pošli sa uvjerenjem: da jednom dostignuta prava, a koja proisteču iz prirodnog

OSNIVAČKA SKUPŠTINA MLADEŽI

BOJIŠTE JE OKRUGLI STOL

U prepunoj velikoj dvorani KUD-a „Bunjevačko kolo”, pod zastavom DSHV-a i Europske zajednice, 17.8.1992. održana je osnivačka skupština Mladeži DSHV-a.

Nakon što je horski, iz svih grla, otpjevana pjesma koja će vjerojatno postati himna Mladeži – „Ne dirajte mi ravnice”, pred više od 500 nazočnih mladih osnivača i gostiju, skupštinu je otvorio g. Geza Romić, predsjednik inicijativnog odbora. U uvodnom izlaganju je, između ostalog, istakao: „Mladež DSHV je politička organizacija i toga se nećemo libiti kazati, ali smo isto tako i udruženje koje će njegovati i gajiti tradicije Bunjevaca, Šokaca i ostalih Hrvata uz puno poštivanje kulturnih, vjerskih i nacionalnih tradicija svih naroda koji žive na prostoru Vojvodine. Naše geslo je: „Što tražimo za sebe priznajemo i drugima.”

Zatim se ukratko osvrnuo na aktualnu političku situaciju na ovim prostorima, sa posebnim osvrtom na položaj hrvatske manjine: „Osobito je mučna situacija što pogada pripadnike hrvatske manjine, a to je da se prvi put u povijesti nalazimo odvojeni od svog matičnog naroda i to odvo-

Beograda izvode razularene grupe ekstremista. Sjetimo se Novog Slamkama, Hrtkovaca, Kukujevaca,... Pored svih ovih nemilih događaja voj-

Mladeži želja stranke još od njenog osnutka, a o Mladeži je rekao da je to: „Organizacija koja će na programskim zasadama DSHV-a osvježavati

ni obveznici hrvatske nacionalnosti su bili mobilizirani u rat protiv vlastitog naroda, iako je to protivno svim međunarodnim konvencijama o ratnom pravu.”

Svoje izlaganje završio je riječima: „Naša borba je demokracija, a bojište okrugli stol.”

pokret mladalačkim idejama i polemom, vaša kuća u kojoj će biti kako vi hoćete.” Na kraju svog govora pročitao je pjesmu Augusta Šenoa „Budi svoj”.

Skup su također pozdravili predstavnici političkih stranaka: g. Stipan Stipičić ispred LSV, g. Predrag Zagorčić ispred Demokratske omladine (mladih Demokrata stranke), g. Gabor Kudlik ispred DZVM i g. Gabor Kudlik Zolan ispred podmlatka DZVM, te g. Gustav Blumić u ime Kluba mladih Narodne radikalne stranke; kao i predstavnik katoličke crkve vlč Andrija Kopilović. Nazočni su bili i mladi iz Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Svoje stavove o položaju mladih Hrvata u Vojvodini i aktualnim zadacima MDSHV u vidu referata u vidu referata iznijeli su Tomislav Žigmanov, Igor Rotim, Željko Vidaković Hadnad, nakon čega je otvorena diskusija.

Na prijedlog Krešimira Tonkovića skupština je odlučila da uputi pismo

PISMO SAVEZNOJ VLADI

Predlažem da sa ove Skupštine pošaljemo pismo sljedeće sadržine: „Mi, mladi Hrvati iz Vojvodine, ne želimo sudjelovati ni u kakvom ratu, a osobito ne protivu svoga naroda. Zahtjevamo od predsjednika Vlade, gospodina Panića koji je ujedno i ministar obrane, da se uvede civilno služenje vojnog roka, što je inače praksa u civiliziranim zemljama Zapada.”

Predlažem da se ovo pismo uputi g. Paniću, lordu Carringtonu i Jacquesu Delorsu.

jeni vatrenom linijom. Druga teška zbilja je da se na prostorima Vojvodine odvija čišćenje sela i naselja nastanjenih hrvatskim pučanstvom koje uz prešutno odobravanje režima iz

Osobito burno bio je pozdravljen mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV-a, koji je mlade pozdravio ispred predsjedništva DSHV-a. U svom govoru je istakao da je stvaranje

g. Paniću, lordu Carringtonu i Jacquesu Delorsu sljedeće sadržine:

„Mi, mladi Hrvati iz Vojvodine, ne želimo sudjelovati ni u kakvom ratu a osobito ne protivu svog naroda. Zahtjevamo od predsjednika vlade, gospodina Panića koji je ujedno i ministar obrane, da se uvede civilno služenje vojnog roka, što je inače praksa u civiliziranim i demokratskim državama Zapada.”

zatim je skupština Mladeži DSHV, na osnovu statuta DSHV, donijela pravilnik o organizaciji i radu Mladeži DSHV. Izabrano je predsjedništvo od trinaest članova i predsjednik g. Stipan Stantić. On je u svom govoru, kojim se zahvalio na ukazanom povjerenju i rekao:

„Zahvaljujem na povjerenju koje ste mi izborom ukazali. Koliko ova funkcija predstavlja čast dovoljno govori samo vrijeme u kojemu je biti mlad osobito teško. To se vidi na političkom i gospodarskom, ali i drugim poljima. Povijesni trenutak u kojem počinje naš rad je poguban za sve a osobito za nas mlade. Ovo je vrijeme tzv. vojnih vježbi u kojima se mladi prisilno tjeraju pucati po vlastitom

spodarskom smislu ovo je vrijeme preživljavanja, a nikako normalne ekonomske egzistencije. Danas mla-

dini iza Srba i Madara, a ispred Rumunja, Slovaka i Rusina, nemamo svojih kulturnih, prosvjetnih, zna-

di čovjek umjesto napredovanja u službi strijepi hoće li se moći zaposliti, a ako se zaposli neće li izgubiti svoj posao, ili ako je student na koji način će uspjeti završiti fakultet, jer obitelj više nije u mogućnosti finansirati studij.

Imajući sve to u vidu ja kao pred-

stvenih niti bilo kojih drugih institucija.

Cilj nam je u ovom vremenu organizirano se oduprijeti protuzakonitoj mobilizaciji i progonstvima, a u mirnodopskom vremenu posvetiti se kulturnom, znanstvenom, sportskom ali i drugim poljima rada gdje god mladi čovjek može doprinijeti boljitku.

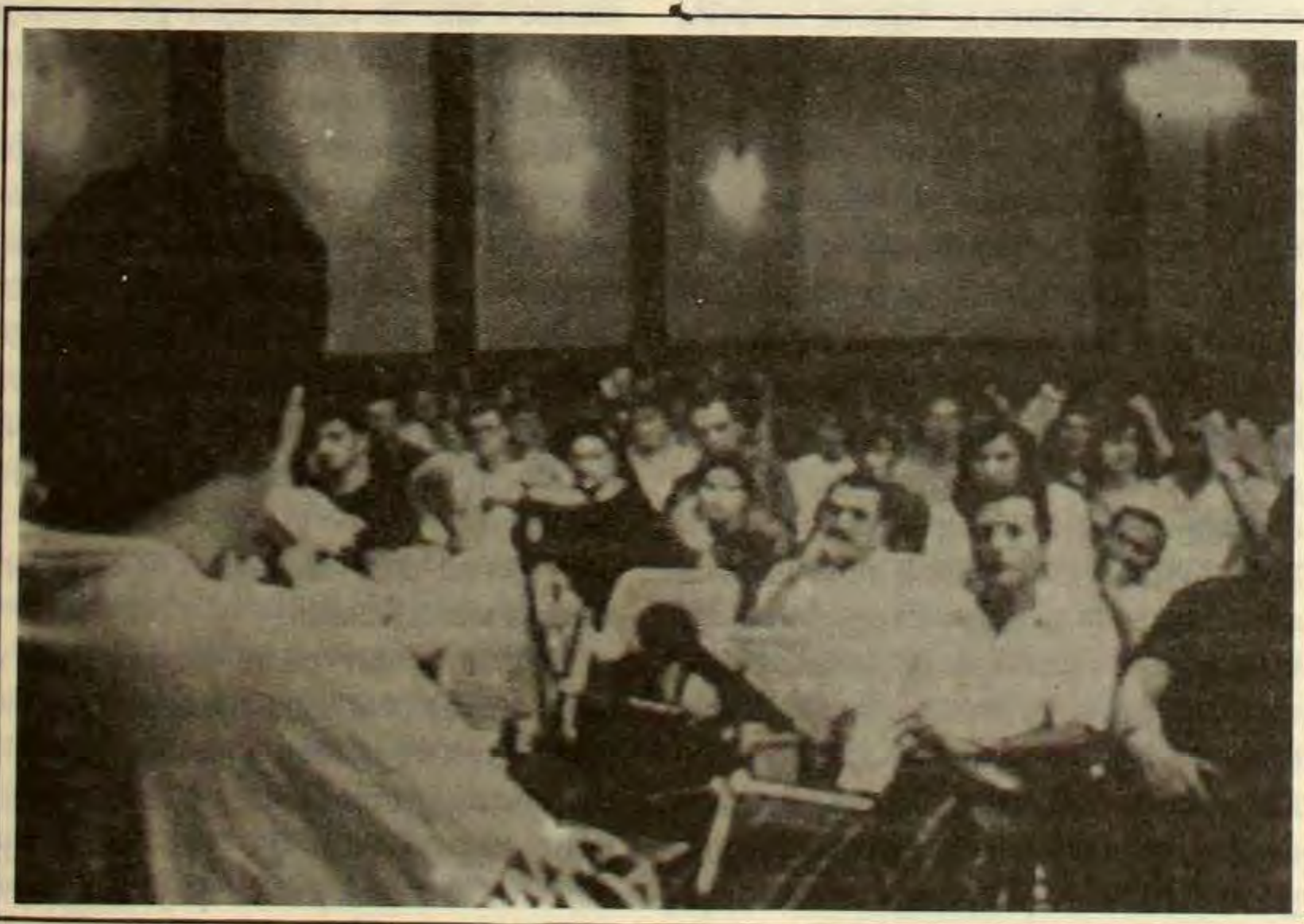
Stoga u svoje osobno ime i u ime Predsjedništva obećajem da ćemo djelovati u duhu parlamentarnih načela demokracije naših aktivnosti. Želja nam je da objedinimo interese mladih Hrvata ali i drugih mladih ovoga prostora na svim razinama društvenoga djelovanja: političkom, kulturnom, gospodarskom, nacionalnom, socijalnom . . .

Još jednom se zahvaljujem na izboru i u svoje ime i u ime Predsjedništva. Hvala”

Kada je na kraju skupa mr. Bela Tonković priopćio da je DSHV pozvan sudjelovati na londoskoj Konferenciji o Jugoslaviji, cijela dvorana je na tu vijest reagirala ovacijama i dugotrajnim pljeskom.

Nakon dva sata od početka, skupština je završila rad pjevanjem hrvatske himne „Lijepa naša domovino”, poslije čega je uslijedilo veselje i zabava do duboko u noć

T. Ž.

narodu. Vrše se etnička čišćenja, na teritoriju bivše SFRJ naročito u Srijemu što pogađa nas mlade Hrvate. Sa žalošću mogu da konstatirati da ovdje večeras upravo zbog ovoga nismo svi, jer je jedan dio Hrvata iz Srijema pod pritiskom napustio svoja ognjišta, a jedan dio, da bi izbjegao mobilizaciju, sam pobjegao. U go-

sjednik, a i samo Predsjedništvo pokušat ćemo djelovati razumno i primjereno vremenu u kontekstu našeg demokratskog opredjeljenja na smirivanju napetosti, a glede budućnosti na izgradnji jednoga novog društvenog uređenja koje će biti povoljnije za sve mlade, a osobito nas mlade Hrvate. Iako smo po broju u Vojvo-

VRATIT ĆU SE

Baranja, 18. srpnja '92. Čujem otvaranje vrata. Budim se. Soba prilično topla. Još se osjeća dim od potpaljivanja vatre u štednjak. Slika se bistri. Nisam kod kuće u svom krevetu. Struje nema. Rezervist sam. Spavam na nosilima koja su tik do zida pod prozorom. Lijeno podižem svoje nažuljeno tijelo. Nije isto spavati doma na jogiju ili na vojničkom nosilu za ranjenika. Matori se probudio rano, kao i obično, te potpalio vatru. On je tih. Nikom ništa ne kaže, ali i ne sluša nikoga. Za njega ovaj rat nepostoji. Po inerciji je došao u rezervu, po inerciji obavlja i svoje dužnosti. Ne mješa se u politiku. Nitkom ne proturiječi, osim ako je osobno ugrožen. A toga, hvala Bogu, ima dosta od strane onih koji ne znaju radi čega su ovdje. Uglavnom, miran četrdesetogodišnjak, pepeljasto sijede kose. Kad je dobre volje, podloži vatru, da potjera hladnoću iz dvije sobe, u kojima smo spavali. Protrljam oči, a on mi se, začudo, nasmiješi. Inače se rijetko smijao. Duboko ga pogadala situacija u kojoj se, skupa s nama, nalazi.

– Idi popi kafu – reče mi – onaj blesavi Mariška je već skuvo, a čini mi se da je dežurni ljut. Zbog fiskulture je dobio po nosu od kapetana. Čuješ, dolazi prvoklasni vodnik da budi vojsku. – Otvaram vrata, da bi preko predsoblja prešao u drugu sobu, koja nam je služila kao trpezarija, kad, skoro me sruši prvoklasni upadajući u sobu.

– Diž se! – prodere se.

– Koji ti je moj, da se tako rano uspaničiš? – upitah ga u čudu.

– Vas bi ustaše poklale ko marvu – zapjeni se vodnik – Svi spavaju ko medvidi. Razumim da stražar zaspe noću, al najutro, to još nisam čito u vojnom pravilniku. Sva srića što je pukovnik jutros pijan došo i nije primetijo da stražar spava. Moš misliti. Uvuko se u bundu, ko krmača u slaninu. –

– Čekaj, što paničiš. Mobilizacija je prošla a uzbune još nema. Puki, kažeš, i onako nije vidio stražara. –

– Ne da nije vidijo stražara, već ni svoj krevet. Svalio se priko mene pa kad je dunijo, mislijo sam da me napo ustaša bojnim otrovom. –

Nazovi vojska se počela buditi. Svako buđenje je bilo začinjeno sočnim vojničkim psovkaama na račun svega i svačega, kao na primjer – ni četnik nas većom galamom ne bi budio – ustaše su prave časne sestre u usporedbi s oficirima – ko još normalan ide na fiskulturu po ovom mrazu. U psovkaama je naročito, mislim u šare-

nilu psovki, prednjačio jedan penzioner. On je znao ime majke dotičnog, bez obira na čin ispucati – ...ti majku četničku, ustašku, balističku, komunističku, šoviniističku, socijalističku, fašističku, koljačku i trgovačku. Iz daljeg razgovora, kad se prvoklasni malo smirno, shvatio sam da nije on toliko bijesan na stražara, koliko na gazdu, koji se pijan svalio preko njega. Naime da je stražar bio budan, obavijestio bi dežurnog, prvoklasnog vodnika, koji je također spavao, da dolazi gazda. Popih kavu, doručkovah, te se vratih u sobu. Moj posao je vozati gazdu. Nekad je to vrlo dosadno. Odnese ga pred kuću izvjesne dame, kojoj je muž na bentu (prva linija fronte) te čekam u kolima sat, sat i pol.

Okolo podneva dođe kurir, Mali, tako smo ga zvali i reče mi: – Spremi se vodiš gazdu u obilazak. – Opsovah i Malog i gazdu. On se samo nasmija šeretski. To je inače bila moja uobičajena reakcija, jer su mi slijedili sati čekanja u autu. Pošli smo u obilazak „napuštenih” kuća. Došljaci se jagmili za što bolji krov nad glavom, a vojska je bila vrhovna vlast u tom zabačenom i od Boga zaboravljenom dijelu svijeta. Jest da su svi bili protivu Njemačke, al DM su ipak bile svima mile i one su određivale stupanj „ugroženosti”. Prišao sam tako jednoj kući. Pukija su već čekali u susjednoj. Onako mamuran, otetura do njih. Gledam. Ulazna vrata razvaljena vjerovatno cjepanicom ili kundakom M48. Krhotine i iverje leže po pločicama predsoblja. Sjaj pločica govori da su novijeg datuma. Prolazim kroz predsoblje, poput tata, pazeci gdje gazim. Kao da se bojim narušiti tugu napuštena doma. Nijema tišina beznađa lebdi oko mene. Ta tišina koja je ispratila domaćine ove kuće, koji su bez glasa, očima se sporazumjevaći, bježali s rođenog ognjišta, kojeg s toliko truda i ljubavi gradili. Za trenutak mi se učini da su prošli kao laste koje bezuspješno lijepe blato na ravnu plohu zida. Ulazim u dnevnu sobu, ili ono što je od nje ostalo. Raketirana je. „Zolja” je probila zid. Nagoren itison. Osmuđeni zidovi. Žbuka i srca svuda. Razbijeni stol, prevrnut, bez jedne noge. Polako, skoro pobožno, nastavih dalje. Krhotine krckaju pod vojničkom čizmom. Pomalo me stid što remetim svojim prisustvom taj užasni sklad. Obreh se u dječijoj sobi. Maleni ležaj, skršen, noževima isječen. Stakla, svojim ostrim jezicima prijete s razbijenog okna. Pogled mi pada na radni stol, za divno čudo, neoštećen. Na stolu se nalazi bilježnica iz matematike i slika djevojčice od nekih dvanaestak godina. Ljupko lice joj uokvirila duga plava

kosa, kao ram sliku. Oči, plave, duboke, kao dva planinska jezera, kao da me pitaju: „Vojniče, tko će završiti moj zadatak iz matematike?” Mahinalno vadim naliv-petro iz vojničke bluze i počinjem dovršavati započetu zadaću s dvije nepoznate. Prizivam u pomoć sjećanja iz osnovne škole od prije 30 godina. Ne uspijevam. Stidim se tih prodorno plavih očiju koje me netremice posmatraju. Moj sin bi to sigurno znao, čujem sebe kako se glasno pravdam. U istom trenutku me probode nešto kao samurajski mač; kako bih se osjećao da su moja djeca tako žurno morala napustiti svoju sobu svoju kuću, pa možda i domovinu? Nešto me steže. Suze mi potekoše. Hitio sam zaurlati od nemoćnog bijesa.

Kome je skrivilo ovo dijete? Kakvi suto ljudi koji dopuštaju da se ovako što čini? A tek oni koji to čine? Pogled mi pade na čizme vojničke, uniformu, automatsku pušku koja se lijeno klata o ramenu, a u njoj trideset vjesnika smrti. Zar i ja pripadam toj soldateski, koja je prognala ovo dijete s tako divnim plavim očima, ne dopustivši joj da završi započeti zadatak?

Dvostruko postiden, polako nepuštam kuću. Ne okrećem se. Plaši me slika bivših domaćina, čije zabrinute poglede osjećam na potiljku. Vidim djevojčicu koja me sažaljeva zbog slabog poznavanja matematike i kao da čujem njen glas utjehe: „Ne plači vojniče. Vratit ću se ja da završim zadatak.”

Rukavom bluze brišem suze, duboko uzdahnuvši, krenem prema gazdi, koji pred susjednom garažom prebira po autodijelovima. Pogleda me, malo se začudi mojom crvenim očima, frknu i reče: – Šta bre tražiš tamo? To je bila ustaška kuća. Vidi kakve su ti oči. Sigurno od smrada. Nego pomoz mi da nađem prednji blatobran od merdže. –

– To ne paše na "ladu". – sada već sasvim pribran rekoh.

– Znam – obrecnu se – to je za jednu moju poznanicu. Znaš, komšija joj bio HDZ-ovac, pa joj merdžo ostao. – Nije bilo potrebe da tražim objašnjenje. Bilo mi je jasno zašto je komšija "bio" i kako je merdžo "ostao". A još manje je bilo svrhe da objašnjavam zašto su mi oči pune suza. Njegova vojnička duša koja je naučila slušati, primati naredbe bez razmišljanja, te da ih tako prosljeđuje podređenima, nikada ne bi mogla shvatiti, koliko se boli, tuge i očajja može vidjeti u očima djeteta u nedovršenoj zadaći, u razorenom domu.

HOĆEMO LI IZIĆI IZ ZAČARANOG KRAJEVSTVA?

ILITI: KADA ĆEMO PRIČATI VLASTITE BAJKE?

„Svi su oni isti. Majku im ...!” Ovako obično počinju ili završavaju razgovori običnih ljudi koji misle da im se nije miješati u politiku, jer je to nešto nečasno (vjerojatno su u pravu), nešto što ne razumiju, ali sa svima osjećaju i dijele posljedice. Osjećaju da mnogo toga nije kao prije; da je novca sve manje, da bližnjih više nema, da počinju mrziti one druge, da se na sve polako počinju navikavati. Da li baš na sve?

Znaju i vide da to nije dobro, ali zašto ništa ne pokušavaju da spriječe to zlo koje ih sve više obuzima?

Kod većine naših ljudi (Vojvodana) nije u pitanju patriotizam, kako bi se to na prvi pogled dalo protumačiti (pokazuje to broj „dezertera”), već obična građanska poslušnost kako bi to rekao jedan stranački prvak. Ipak, zašto onda ljudi dopuštaju da im drugi, često mnogo MANJE sposobni i VRIJEDNI (ne pokazuje li to broj izdajstava, „nemara” i čega sve ne u JNA, JA, VJ ili kako se već sada zove; ne pokazuju li to obje Skupštine gdje su normalni ljudi u manjini...?) određuju način života, pa i sam život? Zar da nam o vlastitoj sudbi odlučuju preambiciozne senilne kukavice koje će, ukoliko prilike budu loše po njih, odmah promijeniti stranu, svoje stavove (imaju li ih uopće), ili pak u krajnjem slučaju pobjeći, prije toga se obezbjeđujući kao i njihovi prethodnici. Osim građanske poslušnosti točno je i to da kod naših ljudi postoji i po jedan „policajac u glavi” koji ih sputava da trezveno razmišljaju o pojmu vlasti, domovine, rodoljublja. Da nije tako, da li bi odvođenje ljudi na klanicu i njihovo vraćanje u limenim kovčezima uz otužnu limenu glazbu i govorima starješina, koji su sve prije nego li iskrena sućut, dojmila nas se „tak normalnim”? Da li bi stvaranje „tehnoloških viškova” predstavljalo nešto neumitno? Bi li sav šljam društva od dolje pa do vrha imao prilike isplivati na površinu kao (g....) nešto i koristiti se pravom jačega (brojnijeg) kao jednom od najvažnijih metoda za ostvarivanjem zakona? Zar je nepopustljivost ŠAČICE BJEDNIKA u svim razgovorima, pregovorima sa cijelim svijetom i naša nepopustljivost? Da li doista i dalje želimo, kao na lutriji, čekati strijepeći od svakog poštaru, telefonskog poziva? Čekati strijepeći od zime? Čekati

nervirajući se pri tom u redu za zamjenu „starih” (sjećamo li se uopće svih prijašnjih i kada su koje bile u optičaju i koliko su vrijedile...) novčanica. Čekati i nervirati se u redu za bonove i benzin. Ili, koliko sutra, čekati plašeći se od svakog neoznatog lica, jer nema onih koji su za to plaćeni u postojećim državama svijeta, da te brani. Čekati i trzati se na svaki nepoznati šum. Nije li im to i cilj? Stvoriti državu poslušnika u kojoj nitko nije siguran, a oni koji se drukčije krste, pričaju ili pišu unaprijed postaju suvišni i liferuju se mobilizacijom (pogibeljnim akcijama „čišćenja oslobođenih teritorija”), prebjegavanjem ili ubojstvima i progonstvima. Ne podsjećaju li ova vremena na ona iz Hitlerove dobi?

Zar smo doista toliko nemoćni da dozvoljavamo da nam se putem mas medija okupira i ono po čemu se čovjek razlikuje od životinje – razbor i svijest? Zar nam je susjed odjednom postao neprijatelj, jer drukčije misli; jer vidi da ljudi u čijim je rukama subda sviju nas čine zlodjela i pljačke kroz formu nekakvih, na brzinu donijetih „zakona” i „ustava”? Što nam se još treba dogoditi pa da pošaljemo predsjednika, vlast i domovinu tamo odakle i potiču? Koliko još laži, obmana i zvjerstava trebamo čuti, pročitati, vidjeti ili osobno doživjeti pa da si postavimo pitanje: „Tko je, za sve što nas je snašlo, kriv?”

Slobodan Milošević je zlikovac. Taj čovjek je okupirao Vojvodinu da bi je sustavno opljačkao. Primjera je mnoštvo da ne bi stali ni u cijeli „Glas”, ali što znači podatak da se iz saveznih robnih rezervi za Beograd odvajaju 33%!, za Vojvodinu 9%!!!, a za ostatak federacije 58% ulja, šećera i brašna, nego li centralizaciju? Taj čovjek je zlikovac i stoga što je svojim grubim, totalitarnim stavovima gurnuo ljude u rat i sada je prisiljen popuštati tako što će se uz njegov blagoslov po treći puta u ovom stoljeću nasilno promijeniti etnička struktura stanovništva u Vojvodini. Taj čovjek, po (svom) ustavu ima pravo raspustiti republičku Skupštinu kao da je to njegovo vlasništvo. Taj čovjek govori kako ne može ostaviti na cjedilu svoj narod van „granica” otadžbine, a da o svom narodu u matici ne vodi računa pokazuje podatak dokle nas je dovela politika koju vodi. Slobodana Miloševića bi vjerojatno mnogi upoznali samo kada bi ga mogli vidjeti u blatnom rovu,

prokislog i promrzlog uz komandu nekog pijanog kapetana a da oko njega padaju drugovi ne znamo ni od koga ni zašto. Taj čovjek je zlikovac i stoga što je obmanuo ljude putem okupiranih medija, uzurpiranih ili uplašanih poslušnika i sproveo svoju privatnu politiku koju nitko u svijetu ne želi čuti (jedan narod – jedna država).

Treba li uopće ovom zlikovcu toliko prostora kada on ni o kome ne vodi računa (pitam se što bi mu preporučili mnogobrojni ratni invalidi koji su gurnuti ispod razine socijalne ugroženosti, a kojima je tako vatreno zborio o napaćenosti?) Treba, jer će se i tako u budućnosti ime Slobodana Miloševića na satovima povijesti spominjati uz ime Adolfa Hitlera. Što prije postanemo svjesni da nas taj zlikovac koji islučuje svako različito mišljenje tjera sve skupa u propast to bolje. Tada ćemo izići iz začarane kraljevine (despotije) i moći ćemo gospodinu Paniću ili nekom drugom gospodinu objasniti što je Vojvodina.

Možda to i neće biti potrebno njima objašnjavati, jer će valjda nekome postati jasno da je bogatstvo Vojvodine u njenoj šarolikosti, da ona nikada dobrovoljno nije ušla u sastav Srbije i da srbijanska nikada nije bila! Sve do tada DANI će nam i dalje biti bljutavi i ispunjeni niskim pobudama i najlošijim namjerama.

Stoga nemojmo prihvatiti njihove zakone (obavezna uporaba ćirilice u školstvu, popisivanje imovine tko zna zašto...), njihove metode ostvarivanja vlasti (pravo jačega), njihova zaplašivanja ustašama, iredentistima, separatistima, fundamentalistima, izdajnicima, dezerterima (ima li ovome kraja), nego pamet u glavu i više povjerenja u prvog susjeda. Prisjetimo se priča naših starih, njihovih pjesama, njihove tolerancije spram drugoga i ideja za jednu već zaboravljenu bajku u našim će se glavama već stvoriti. A tada pustimo da nam vladaju oni koji nas neće plašiti, koji nas neće proganjati zbog drugačijeg mišljenja, koji nas neće tjerati u rat i zbog kojih se u svijetu nećemo morati stidjeti reći da smo iz Vojvodine.

Osigurajmo političku smrt Slobodana Miloševića već na sljedećim izborima, jer se on za naš život ne brine.

Zlatko Romić

ODUPRIJETI SE MOBILIZACIJI I PROGONSTVIMA

- Članom može postati svaki građanin Vojvodine između 18 i 35 godina
- Od intenziteta rada samih klubova ovisi i mogućnost što će sve članovi moći postići ili naučiti, a od čega bi mogli imati i praktične koristi kasnije
- Mi smo protiv amnestije, jer se pod njim podrazumijeva i određena krivnja, a mi se tako ne osjećamo

Naš sugovornik u ovom broju je Stipan Stantić, prvi predsjednik MDSHV-a. Ovaj mladi čovjek rođen je 31. kolovoza 1962. godine u Đurđinu. Diplomirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu na odjelu geografije. Zaposlen je kao nastavnik zemljopisa u Osnovnoj školi „Ivan Milutinović” u Subotici. Član je DSHV-a od njegova osnutka.

„Glas ravnice”: „Gospodine Stantiću, otkuda inicijativa za osnutkom Mladeži?”

Stipan Stantić : „Još u ožujku mjesecu ove godine mladi članovi DSHV-a su na Balatonu u okviru jedne radne grupe odlučili osnovati organizaciju koja će okupljati mlade ljude hrvatske narodnosti. Cilj im je bio stvoriti organizaciju koja će pored političkog djelovanja, omogućiti mladim Hrvatima uvjete za njihovu angažiranost u onim okvirima koja se i naravno tiču njihovih sfera interesiranja.”

„Glas ravnice”: „Koji su ciljevi MDSHV-a?”

Stipan Stantić : „Glavni cilj ovog trenutka je organizirano se oduprijeti mobilizaciji i progonstvima koja se isto tako organizirano i uz tolerantan odnos svih struktura

vlasti, vrši po Vojvodini i to u onim mjestima gdje nesrpsko stanovništvo čini većinu. Na žalost, to je danas najveći problem, budući da se pod pojmom tzv. „vojnih vežbi” mladi ljudi prisilno odvođe u nešto što, u ogromnoj većini, ni u kom slučaju ne žele. Istina dolaskom gospodina Panića na čelo Vlade i na mjesto ministra obrane situacija se unekoliko promijenila i ta na bolje, ali ”obveznici” i dalje dobivaju pozive za „vežbe”. A strah i nepovjerenje uz stalnu ratnu psihozu stvaraju kod ljudi otpor. Tko se jednom opeče, taj i na hladno puše. Pod progonstvima podrazumijevamo protjerivanje ljudi iz svojih domova, bilo fizičkim sredstvima, bilo stalnim prijetnjama što je i to kako slučaj u Srijemu.

„Glas ravnice”: „Tko sve može postati član mladeži?”

Stipan Stantić : „Kao što je Pravilnikom predviđeno članom može postati svaki građanin Vojvodine između 18 i 35 godina. Možda je ova granica zanimljiva, jer je do sada u bivšoj SSOJ bila praksa da čovjek sa navršениh 27 godina formalno prestaje biti mlad. Mislimo da se i preko te starosne granice čovjek može osjećati mladim i da je dobro što se

u ovakvim organizacijama može iskazati.”

„Glas ravnice”: „Da li surađujete ili kanite surađivati sa sličnim organizacijama?”

Stipan Stantić : „Pošto smo tek nedavno osnovani o nekoj ozbiljnijoj suradnji se za sada ne može govoriti. Pokušaj da uspostavimo suradnju sa muslimanskom omladinom iz Sandžaka već postoji. Nju su uspostavili članovi inicijativnog odbora koji su bili na nedavnoj tribini u Novom Pazaru još prije osnutka Mladeži. Uputno je spomenuti i suradnju sa Klubom mladih radikala u okviru NRS. Kontakti su ostvareni i sa Demokratskom omladinom, podmlatkom VMDK, Gradanskim omladinskim savezom, i Mladim reformistima Vojvodine (MRAV).”

Za ovo kratko vrijeme, objektivno, nije moglo biti neke ozbiljnije suradnje, ali to ne znači da je u budućnosti neće biti, jer zastupamo tezu da smo za dijalog sa svima onima koji su na nj spremni.”

„Glas ravnice”: „Kakav tretman MDSHV ima u odnosu na samu Stranku?”

Stipan Stantić : „Sama Mladež ima široku autonomiju za samo-

stalno djelovanje. Kao primjer tomu može biti pismo upućeno gospodinu Paniću u kojemu se, kao najvažniji zahtjev, traži civilno služenje vojnog roka. I sama organizacija osnivačke skupštine potiče od mladih članova DSHV-a. I ja sam, primjera radi, već na prvoj sjednici Predsjedništva, kao predsjednik Mladeži primljen u Predsjedništvo stranke sa svim ovlastima."

„Glas ravnice“: „Daje li samo učlanjenje u MDSHV kakve mo-

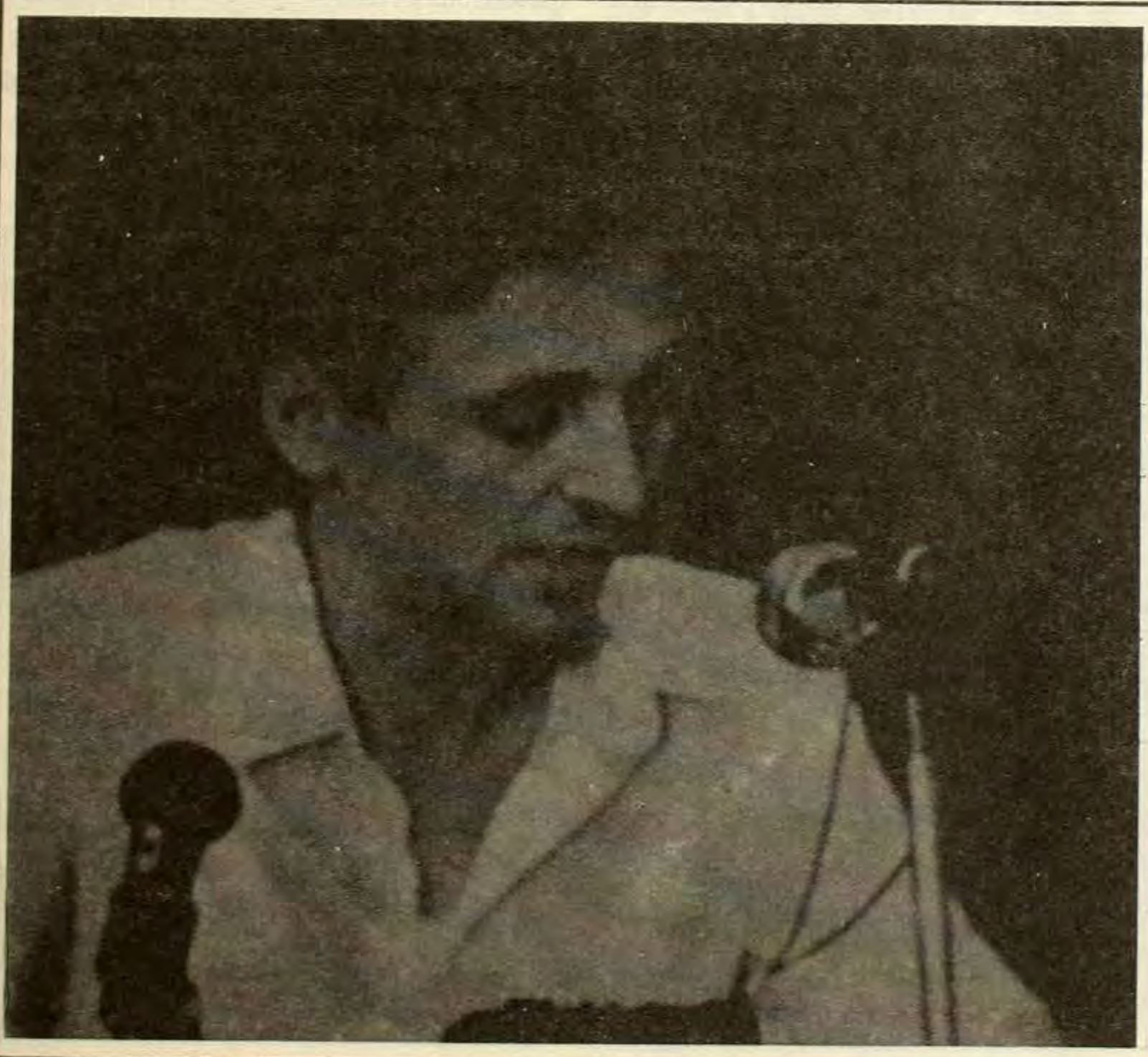
ima svoj program rada, ali pošto su klubovi, kao i sama organizacija još na početku rada, svaki od članova svojim prijedlozima ili primjedbama može utjecati na program rada, ili na osnutak novih sadržaja. Naravno, treba spomenuti i to da jedan član može biti uključen u rad više klubova. Stoga, želio bih reći da nam je i cilj što masovnije uključivanje naših članova u rad nekih od klubova ili pak samostalno iniciranje na osnutak novih, jer je sigurno da ovi što do

Stipan Stantić: „To što se može. Već sam rekao da ćemo se organizirati, ali bez uporabe nasilja, pokušati oduprijeti nasilnoj mobilizaciji ili progonstvima ljudi koji nisu po volji onima je pravo jačega jedini zakon. Pod kojima podrazumijevam da ćemo blagovremeno obavještavati svjetsku javnost o zbivanjima u Vojvodini kada se to već ne može unutar same ove, po mnogo čemu još nedefinirane, države. Ostale mogućnosti su, na žalost, male, ali ne zbog naših slabosti, nego zbog nemogućnosti demokratskog djelovanja u ovim uvjetima.”

„Glas ravnice“: „Što mislite o amnestiji?”

Stipan Stantić: „U posljednje vrijeme puno se govori o amnestiji vojnih obveznika. Mi smo protiv amnestije, jer se pod njim podrazumijeva i određena krivnja, a mi se tako ne osjećamo, osobito ne za ovaj rat. Tražimo slobodu povratka sviju onih koji su zbog mobilizacije morali napustiti zemlju, kao i da se ti ljudi nesmetano vrate na poslove koje su do tada obavljali. Što se krivnje tiče o tome bi morali razmišljati oni koji su ovaj rat i započeli i gurnuli na tisuće ljudi u bijedu, a mi to zasigurno nismo uradili. Pod ovim "mi" mislim na sve one ljude koji su ili prebjegli ili prisilno sudjelovali u nečemu čega se pošten čovjek stidi. Vjerojatno će do pokretanja odgovornosti za sva režimsko-vojna nedjela doći, jer se londonska Konferencija nastavlja i nadam se da će razgovori koji budu vođeni ići u tom smjeru. Samo, koliko ćemo još boli, neizvjesnosti i patnje svi skupa morati pretrpjeti, a da tomu nismo krivi, ostaje da se vidi.”

Zlatko Romić

gućnosti mladim ljudima za stjecanje znanja za koja se inače organiziraju tečajevi, a koji su poprilično skupi ili pak, nekakve perspektive u budućnosti?”

Stipan Stantić: „Unutar same organizacije već su osnovana četiri kluba. Dakle unutar političkog, gospodarskog, ili kluba za marketing te kluba za kulturu, prosvjetu i sport svaki član Mladeži može djelovati. Svaki od ovih klubova

sada postoje ni izbliza ne zadovoljavaju interese kreativnih i ambicioznih ljudi.

Dakle, od intenziteta rada samih klubova ovisi i mogućnost što će sve članovi moći postići ili naučiti, a od čega bi mogli imati i praktične koristi kasnije.”

„Glas ravnice“: „Što MDSHV i Vi, kao njen predsjednik, kanite učiniti da se situacija u Vojvodini normalizira?”

IZ GOSPODARSKE SEKCIJE

KAKO SIJEŠ – A KAKO ŽANJEŠ ?

Poljoprivreda je sigurno najstarija gospodarska djelatnost u ovim krajevima. O njoj, kao prizvodnji hrane napisane su mnoge studije, održani znanstveni skupovi, okrugli stolovi. Što se više verbalno pomaže, u njoj problema sve više. Nije ovo slučajno poljoprivredno područje. Uvjete koje mi imamo od Boga dane, mnogi žele i sigurno bi ih bolje koristili od nas kad bi ih imali.

U ovako dobrim klimatskim uvjetima, posmatrano u duljem periodu, dođe godina da sve kulture podbace. Tako je i ove Gospodnje 1992., prinos žita, suncokreta i kukuruza značajno podbacio. „Ne ide jedna nevolja sama”, – kaže narod – „nade se i druga”. Ovrli ljudi to malo žita što je rodilo, na pojedinim njivama više je koštala vršidba nego što je navršeno, – većinom prije Petrova. Što će narod kad treba novaca, već žito prodati. Ono se osušilo, od njega se i kruh peče a cijena se ne zna. Kad se većina žita preda onda vlada počne pogadanje oko cijene. Svi znamo kako ide pogadanje oko cijene kad su i žito i novci u istoj ruci.

Utvrđivanje kvalitete žita je uvijek bio problem i to nerješiv. Danas kad kopjuteri čuda rade, ovdje kod nas nije moguće utvrditi kvalitetu žita na vagi prije nego što se ono izmjeri tako da čovjek odluči kad vidi šta će dobiti za to žito, hoće li predati ili neće. Ne prvo se mora predati, pa ćemo nakon tjedan dana vidjeti koliko je predato a pošto je čišćenje, sušenje, prijem itd. Cijena i novci, za to tek ima vremena.

Posebna pripovjetka je obračun rezultata analize dobijene od „neutralnih” državnih kuća. Ako je primjesa, koju besplatno uzima preradivača u kojoj je većinom sitnije zrno žita, 8%, a vlaga 22%, čovjek koji je donio žito plaća sušenje primjese koja mu je i onako oduzeta. U ovom slučaju za troškove sušenja primjese treba dati skoro 17% od ukupne količine žita. Troškovi sušenja žita u mnogim slučajevima koštaju više od troškova kombajniranja. Ironija je u tom što

ljudi znaju da se u ovako sušnim godinama žito ne suši, već se vlažnije miješa sa sušim, i tako lageruje. Svi odbici po „neutralnim” analizama znaju bit i do 25% od predate količine.

U vrijeme pisanja ovog članka uveliko se otkupljuje suncokret, uveliko se uzimaju „neutralni” uzorci. Čiji će biti suncokret ne zna se, tko će ga i koliko platiti isto se ne zna. Očigledno u ovoj našoj žitnici Europe „što god zdravo škripi.”

Da netko slučajno ne bi pomislio kako ljudi koji proizvode hranu nemaju drugih nevolja osim ovih spomenit ćemo još koju.

Iz gore izloženog se vidi da „dug nije uvijek rdav drug”. Pitanje se postavlja kako doći do tih povoljnih kredita pošto isti koriste prvo društveni kombinati, zemljoradničke zadruge i privatni proizvođači.

Snabdijevanje poljoprivrede nafom je goruće pitanje koje ovi momci neće uskoro riješiti. Za jesenju sjetvu traktori bi morali ići na bonove da bude posijano. Ne posije li se jesenas kvalitetno i dovoljno žita moglo bi se desiti da u žitnici kakva je ova naša, ljudi žele kruha.

Da problemi u poljoprivredi nisu ni prvi ni jedini u ovoj zemlji mogu potvrditi i radnici. Sa plaćom od oko

Politika poljoprivredne proizvodnje u ovoj zemlji je zasnovana na relativno povoljnim kreditima. Naši ljudi ne vole davati hipoteku, potpisivati mjenice. Oni rade puno za gotovo i otprilike ovako produ.

Tko je jesenas kupio za sijanje žita u vrijednosti od 1.000 DM, kad je ovro i predo žito, isti kredit je sa kamatama mogao vratiti sa 100 maraka. Tko je radio puno za gotovo i sijo pod pretpostavkom u istoj vrijednosti od 1.000 DM nije imao kredita i kamata, ali kad je predao žito i dobio novce za njih je mogao kupiti oko 1.000 DM. Nije teško izračunati tko je koliko zaradio.

60 DM jako je teško dočekati drugu, za koju nitko nije siguran da će je i biti. Mnogim umirovljenicima mjesečna mirovina nije dovoljna da kupe lijekove za taj mjesec pa za hranu ne ostaje ništa. Jesen je na pragu, ranijih godina zvana zlatna i bogata, a ove godine ne izgleda tako. Zima će ubrzo a loživa nema, nema se za šta ni kupiti. Ako bude jaka i dugačka uz ovakvu ishranu, snabdjevenost lijekovima, situaciji u zdravstvu mnogi od nas neće uspjeti dočekati proljeće. Ova konstatacija je jako kruta, ali samo nam Bog može pomoći da ne bude istinita. Ili da malo razmislimo - pomozi sam sebi pa će ti i Bog pomoći.

Josip R.

NAPISAO: Matija Poljaković

PREGLED POVIJESTI HRVATA BUNJEVACA

OD POZRMANJA DO LIČKOG SANDŽAKA

Izveštaj o opisu Ličkog sandžaka sa stanjem oko 1620. godine donosi i podatak, da je prije kratkoga vremena u Ličkom sandžaku bilo mnogo više življa, ali se otuđa u Podunavlje "preselilo oko 10.000 duša". A taj živalj, koji se oko 1620. godine iz Like preselio u Podunavlje, župnik Šimun Matković u Somboru 1622. godine naziva i zapisuje kao Bunjevce.

To je bila prava seoba Bunjevaca iz Like u Podunavlje kad se u ove krajeve doselilo oko 10.000 duša.

No, kad i kako su ti Bunjevci iz Dalmatinske zagore došli u Liku?

Turci su 1527. godine osvojili Liku i Krbavu ne svojim regularnim trupama, već skoro isključivo svojom pomoćnom vojskom martolozima. U Liku su Turci upali iz Bosne i Dalmatinske zagore gdje su naši preci bili martolozi. Prema tome, oni i martolozi iz Bosne i Dalmatinske zagore su osvojili Liku i Krbavu.

Martolozi su i u ratne pohode vodili sa sobom svoje obitelji, gonili stoku, ponijeli pokretnu imovinu. Kad su osvojili Liku, oni su tu ostali čuvati novoosvojene krajeve, oni su bili posada u gradovima i vojnim utvrđenjima. Tada su se naši preci nastanili u Lici, bez obira da li su tada već imali svoje posebno ime Bunjevci ili još ne.

Još prije preuredenja Vojne krajine 1577. u Hrvatskoj, Turci su doveli još oko 5.000 martologa sa svojim porodicama, pa je vjerojatno ovom prilikom povećan broj Bunjevaca u Lici.

Lika je otvorena prema Dalmatinskoj zagori, i onda su ljudi održavali vezu sa svojom rodbinom koju su napustili i odselili se u nove krajeve. Razumljivo je da su se mnogi vraćali u Dalmatinsku zagoru, drugi pak iz Dalmatinske zagore pošli za svojim u Liku. A ta seoba iz Dalmatinske zagore u Liku morala je biti još intenzivnija kad su se naši urotili s uskocima protiv Turaka, kad su napali Klis, spalili Zemunik. I svijet koji nije sudjelovao u napadu na Turke, povlačio se u Liku, bojeći se turske odmazde, koje su bile poznate po svojoj okrutnosti. Turci su ugnjetavali naš živalj i onda kada im je služio kao martolozi, a kako su bili okrutni onda kada su morali ugušiti urotničke sklonosti svojih podanika. A Pozrmanje je na korak Lici, takorekuć, u susjedstvu; ako su u Po-

zrmanju naše nazvali Bunjevcima, kako ne bi primili to ime i oni naši u Lici, s kojima su u uskoj rodbinskoj i sudbinskoj vezi.

Naši preci kao martolozi su došli i osvojili Liku i Krbavu, a ostali su kao martolozi na tlu Like i Krbave. No, nije sav naš narod bio u službi Turaka kao martolozi, nego samo oni sposobni za vojsku. Ostali svijet, njihova rodbina i obitelj, živjeli su svoj običan život kao pastiri i seljaci. a kakav im je bio život, ovisilo je od toga kako se prema njima odnosio lički aga i ostali turski dostojanstvenici i vojni komandanti.

Negdje oko 1610. godine beg ličkog sandžaka bio je beg Memibegović. On je zaveo takav zulum u Lici da je život postao prosto nepodnošljiv. Naš se svijet urotio protiv bega i podigao ustanak da se oslobodi tog teškog zuluma.

Begu Memibegoviću uspjelo je ugušiti ustanak.

I što je ostalo ovome svijetu? Da dočeka odmazdu i još gori zulum? Ili da bježi ispred odmazde?

Kad govorimo o našim precima, uvijek treba da se sjetimo da su njihovi stalni pratioci, dušobrižnici, savjetnici i vođe bili franjevci-ujaci. A oni su održavali dobre veze s Turcima i imali svoje samostane rasijane po Bosni i Hercegovini, Dalmatinskoj zagori. Bili su dobro obavještavani i iz turskih i iz redova svoje franjevačke subraće.

Znali su koji je aga u kojem sandžaku - do srca Evrope, do iznad Budimpešte. Kakav je i kako se odnosi prema svojim podanicima.

Tako su franjevci u Lici došli u vezu s franjevcima u Podunavlju, koje je bilo opustošeno i nenapućeno, pa su doznali ne samo da je aga u Podunavlju podnošljiviji, već da bi rado primio živalj iz Like da nastani opustošene krajeve Podunavlja. Naime, od naseljenosti je ovisio prihod ovih aga, pa je njihova želja bila da sve pokrajine budu dobro razvijene i privredno jače.

Dobivši privolu age u Podunavlju, franjevci su pokrenuli naš svijet iz Like u Podunavlje da bi već i na taj način izbjegli odmazdi i teškom turskom zulumu bega Memibegovića.

I tom je prilikom, tamo negdje 1610. godine, kako to piše u opisu Ličkog

sadžaka, iz Like pošlo u Podunavlje oko 10.000 duša naših predaka, Bunjevaca.

BUNJEVCI U PODUNAVLJU

Pa tko je živio u Podunavlju prije nego što su se Bunjevci nastanili, jer netko je tu morao biti jer su i franjevci obitavali u Podunavlju i imali svoje samostane. A tvrdili smo da su ovi krajevi bili pusti, da je aga baš zato i dozvolio da se Bunjevci presele iz Like u ove krajeve.

Podunavlje je bilo u sklopu Ugarske. Nesumnjivo je da su mnogi današnji gradovi, sela i pustare bile vlasništvo mađarskih velikaša. Tavankut, Subotica, Madaraš bili su u vlasništvu Hunyadi Jánosa i njegovog mladeg brata, te kroz nasljedstva ili nove kraljevske dodjele u nasljedni posjed - fidei commissum - dodoše ovi krajevi u posjed Török Balinta oko 1527. godine. No, tko se nastanjivao u tim krajevima? Da li Mađari ili Hrvati i Srbi? Nesumnjivo da je tu bilo malo Mađara, a pogotovo za vrijeme turske vladavine 1542 - 1686. godine. Jer da nije tako, zašto bi temišvarski grof Kinizsi Pál nakon upada u Srbiju 1470. godine doveo sa sobom 50.000 Srba da nastane opustjele krajeve. Srbe je predvodio knez Pavao Branković.

Da je već i u vremenu od XI-XVI stoljeća bilo mnogo slavena u Bačkoj i Banatu svjedoči baš današnja imena gradova, sela, naselja, pustara, rječica: Bač, Monoštor, Sonta, Sombor, Bajmok, Tavankut, Zabadtká-Supodizze-Subotica (svi su korjeni riječi slavenski) Senta, Kanjiža, Moravica, Vrbas, Kula, Baja, te Palić, Ludoš, Krivaja, Križ-Körös, te da samo usput pomenemo i zapisana imena iz tog doba, kao palatin Rade 1056., sudija Uroš 1092., palatin Bela 1156., vlastelin Uroš 1251. godine.

A pojavu Hrvata na ovom tlu, naših Dalmatinaca, možemo pratiti s godinom 1241., kada se mađarski kralj Bela IV vraćao u Mađarsku nakon izbjeglištva u Dalmaciji, gdje je pobjegao ispred mongolske najezde na Mađarsku. Vraćajući se u Bumipeštu, poveo je sa sobom veliki broj Hrvata, koji su mu pomogli oko ponovne izgradnje porušene Budimpešte, a poslije su imali vrlo vidnu ulogu u javnom životu Mađarske. Ne iznoseći drugo, samo da napomenemo da je Hrvat sačinio prvu Mađarsku gramatiku.

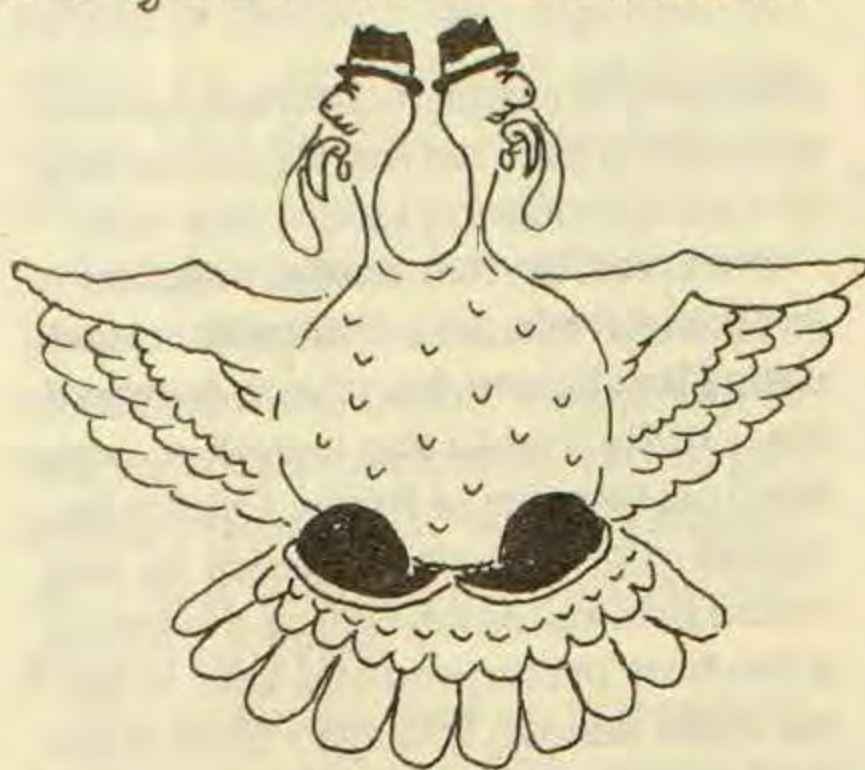
Dakle Dalmatinaca je već bilo na tlu Podunavlja kad su naši pošli u ove krajeve. To se vidi i po tome što je Stipan Prčić već 1595. odlikovao zbog hrabrosti, a prema Analima, izdatim u Đakovu 1437. godine, u Bačkoj stanuju Raci šizmatici, tj. Hrvati i Srbi. I tu se kriju veze koje su omogućile Bunjevcima da napuste Liku i zulum bega Memibegovića.

Nastavak u idućem broju

BUNJEVAC PO NARUDŽBI

Znao sam da Bunjevaca imade svakaki fela, al da imade Bunjevaca po narudžbi, to mi je štogod novo. Ta baš sam dosta proživio i doživio, al vako štogod? Jeto vite, kako bi to izgledalo da čovik, ajd još da je deran, al odrasto čovik, kaže danas mu je mater ova, a sutra ona. Mož bit samo jedna, jel ova, jel ona a ne mož bit danas ova a sutra ona. Mater se ne dobija po narudžbi, već po volji Božjoj. Tako smo po volji Božjoj mi Hrvati-

Bunjevačko Bockalo

je uvijek bilo. Bilo je Bunjevaca koji su „mislili” da su mađarske krvi (uglavnom za vrime Mađara), zvali smo i mađaroni. Bilo je tako koji su „mislili” da su srpske krvi (za vrime Jugoslavije), zvali smo i radikali. A bilo je i oni zbunjeni koji nisu znali šta su i ko su, ko da su se, božem prosti, sfrljokali s drveta. I eto to je smišno da od nas tri miliona imade i par ovaki koji ne znadu da su Hrvati. Al to je sve i razumim, kako ne bi kad nam cilo vrime šešeljevci trube da nismo Hrvati, a još kad znamo da se osim Radio Beograda druge stanice teško vaćaju, onda nije ni za čudit.

Al ne možem razumit one Bunjevce po narudžbi. Do juče su bili Hrvati-Bunjevci, a danas su samo Bunjevci. To je ko kad bi ja kazo

da od danas više nisam Ento Milodanović, već samo Ento. Jeto bać Nikola Babić, dobar čovik, ko kriv kazo bi, čovik se lipo izjašnjavo ko Hrvat, tako se uvijek i piso, sve do juče, odjedared on više nije Hrvat, već samo Bunjevac, ne znam jel još Babić. Tako on ko kad čovik naruči novo ruvo, on obuko novo ime. Jeto to ne razumim. To je ka da mater minjaš. Mater se ne mož minjat, mož se volit, jel ne volit, al minjat?

Ti naručeni Bunjevci, naručili su novo ime za našeg prisvitlog gospodina pokojnog Blaška Rajića. Zvali smo ga prisvitli, među nama kad smo divanili znali smo i kast i „naš župnik”. A sad udružili se „naručeni” i „radikali” i metnili bistu gosp. Blaška Rajića da gleda u cipele Da-Uga i još ga prikrstili u popa. Srića da naš cinjeni svećenik Blaško Rajić ne ustane od mrtvi, jel kad bi vidio da je od svećenika posto pop, oma bi ga strefila kap.

Lipo je kad čovik napravi odilo po narudžbi, al kad se po narudžbi čovik odrekne svog roda, e onda više i nije čovik.

bać Ento

Bunjevci najveće pleme u Hrvata, kažu da ima nas skoro tri miliona.

Razumim da kogod ne zna ko mu je mater. Jel nije imo od koga čut za nju, jel je bio usvojce. Tako

PETI TOČAK

Nije problem što je D. Ž. Marković ubijedio M. Markovića da je on istaknuti naučnik i poznati društveno-politički radnik, nevolja je u tome što smo mi u to i vjerovali.

U Vojvodini jogurt u Britaniji viski a nije u pitanju Bracika.

M. S. Vučinić u svojem „biltenu” predlaže, naučno, da se umjesto križa, stručno, na toranj varoške kuće postavi sunce, i to po mogućnosti kalajisano. Jer to, kako je već jednom rekao, mada

nigdje nije zabilježeno, ponajbolje odgovara njegovoj suncokret ideologiji kojoj po tudem kazivanju vjeruje još od postanka zvijezda, a što u planetorijumu M.S.V. predstvalja boga Aresa.

M. S. Mržnja
formira stranku
M. S. Vukodlaka
prijavite se ovih dana
na teretnoj stanici

K. fon Livča

VRABAC I LASTA

Zavirio vrabac u laščije gnijezdo da pozdravi sestru lastavicu: „Zdravo da si mila sestro lasto! Baš sam te rad bio vidjeti!” – „Svrati mi u goste, primam te kao brata svoga.” Sutradan reče vrabac lastavici: „Tvoje je gnijezdo baš ugodno, a vidiš sele za nas dvoje je premaleno. Dobro bi bilo da se ti odseliš.”

Zalud je kukala lasta, vrabac ju je izgonio.

Sila neće da za pravdu znade.

(Svaka sličnost sa današnjim pticicama je slučajna i nenamjerna)

Bunjevačka narodna pripovitka

OTVORENO PISMO

Dr. BOŠKU KOVAČEVIĆU

Dragi Boško!

Slučajno sam došao do tvog „separata“ kojeg si napisao i potpisao tj. podnio na Europskoj konferenciji manjina „Manjine i demokratija“ koja je bila održana u Subotici, na tzv. „Otvorenom univerzitetu“ od 5. do 7. lipnja 1992. Tvoj „naučni separat“ nosi naslov „SUBOTICA – NJOM SAMOM“ a u podnaslovu „Pregled nacionalne strukture Subotice u raznim godinama/procentualno“. Ne ulazeći u tvoja znanstvena razmatranja koja si izneo u pomenu- tom separatu, osvrnuo bih se samo na tvoju statističku tabelu, koja uzgred vrvi od netočnih podataka, i u ovom tvom primjeru možemo izreći onu staru kovanicu „Da je statistika skup netočnih podataka“ u čemu si ti pravi majstor i doktor.

Prije svega nije točan tvoj podatak o prvom popisu stanovništva u Subotici gdje pogrešno navodiš godinu popisa (1790) dok je prava godina u kojoj je popis obavljen 1788.

Nadalje, u drugoj tabeli godine popisa pogeršno si naveo ukupan broj stanovnika tadašnje Subotice, za više od 9.385 stanovnika. U tvom pregledu navodiš da je 1890. godine u Subotici živjelo 82.122 stanovnika, dok je pravi podatak po gore navedenim izvorima 72.737, (Razlika iznosi 9.385.) Treći „lapsus“ pojavljuje se u trećoj tabeli godine popisa. Ti navodiš da je popis u staroj Jugoslaviji između dva rata bio 1926. godine, dok je točna godina državnog popisa bila tek 1934. godine, tj. punih 8 godina kasnije.

Mene je potom najviše naljutila okolnost i činjenički navod iz tvojih tabela u kojima decedirano tvrdiš da 1790. god. (točnije 1788. god.)

da u Subotici nije bilo Hrvata-Bunjevaca, već samo Srba i to čak 85%, što nikada nije bilo točno, niti će to ikada biti u Subotici dokle god postojeća populacija stanovništva obitava u ovom gradu. (Ne isključujem nasilnu kolonizaciju, jer u ovoj zemlji je sve moguće, pa čak i takve drastične promjene nacionalne strukture stanovništva u pojedinim gradovima i naseljima što posljednji primjeri nasilnog iseljavanja Hrvata u Srijemu to i potvrđuju. Novi Slankamen, Hrtkovci, Beška i dr.)

Bit će ipak da je u tih 85% Srba, obuhvaćeno na primjer i jedno 80% Hrvata-Bunjevaca, jer je nelogično da se tako veliki procenat Srba sa ovih prostora izgubio u poslednjih 200. odnosno 100. godina, imajući u vidu da je Srba u Subotici po posljednjem popisu stanovništva koji je objavljen 1991. god. bilo 14,9%.

No, ovo još nije onaj pravi „crni biser“, jer u tabeli iz 1890. god. sam navodiš da je Srba u Subotici, bilo svega 3%, dok za nas „Bunjevce“, nedaj bože da bi spomenuo kojim slučajem Hrvate, navodiš da nas je bilo cca40%. Nisam još u životu vidio veći šlamperaj od ovog podatka. Zaboga, nema CCA, ili je to 40% ili je to 40,5% ili je to 40,9% itd., ili-ili, nema CCA, ili je nešto crno ili je bijelo, trećeg nema.

Kod ove tabele si sam sebi „skočio u usta“ i demantirao samog sebe iz prethodne tabele iz 1790. godine, u kojoj nas Hrvate-Bunjevce, uopće ne spominješ. Za tebe Hrvati-Bunjevci u ovom gradu nisu postojali sve do 1926. godine (Pogrešan uzgred navod godine popisa) tako da se Bunjevci a ne i Hrvati pojavljuju po tvom mišljenju tek kod popisa iz 1981. godine.

Po tebi proizilazi da su Hrvati-Bunjevci „pali sa neba“ tek 1981. godine a da smo prije toga bili negdje na Marsu, što je naravno ordinarna laž i falsifikat, jer i sam znaš da se na ovim prostorima Hrvati-Bunjevci iz Dalmacije javljaju tj. od tzv. „Zlatne bule“ Bele IV pa neće baš biti da smo „vanzemaljci“.

U tabeli za 1981. godinu, kada je bio obavljen popis stanovništva za SFRJ, gdje si također zaboravio nas Hrvate, iako nas po tom popisu ima, tj. bilo 32.589 uz napomenu da te godine Bunjevci nisu posebno iskazivani, iako se ti uporno trudiš i podmećeš neki podatak, koji ne znam iz kojeg si rukava izvukao, da je te te godine (1981.) bilo samo 27% po tebi samo tzv. „Bunjevaca“. Jedino nemam primjedbu na tvoju posljednju tabelu koja tretira podatke iz popisa stanovništva iz 1991. godine, vjerojatno ti se učinilo da tu nemaš šanse za kombinacije pa si ipak točno naveo podatke za sve nacionalnosti koje žive u općini Subotica, jer su podaci još i suviše svježiji pa ih nemožeš „obraditi“ na tebi svojstven način.

Moguće je da su nas statističari bivše Austro-Ugarske pogrešno obrađivali i trpali u isti koš sa Dalmatima, Ilirima, Bunjevcima, Šokcima i sličnim regionalnim obilježjima, što sve predstavlja Hrvate koji nastanjuju ove prostore još od pamtivijeka.

Što reći na kraju o ovom tvom „plagijatu“? Ništa sem da u ovom serviranju ima nekih mutnih poruka i ciljeva koji su na sreću „pročitani“ i ne mogu proći u iole znanstvenoj raspravi i kritici ove statističke problematike.

Grgo Bačlija.

ZAR SE NE MOŽE BOJE?

Poštovana redakcijo,

Javljam se iz Tavankuta, iz hrvatskog mjesta u kome DSHV nema niti jednog jedinog odbornika u Skupštini općine Subotica. Kako je to moguće i tko je za to kriv!?

Na ovo me je pismo potaknulo pismo Mjesne organizacije boraca u Tavankutu objavljeno u „Subotičkim novinama“ 24. srpnja 1992. g. Pismo me je u cjelini iritiralo (na žalost nemam ga sad pred sobom te ga ne mogu citirati) ali se u jednom slažem sa borcima: besmisleno je okrivljivati za neuspjeh na izborima razgovora u četiri oka sa Tavankučanima. Ja odavno ne znam ni za jedan takav primjer, ali znam mnoge ljude koji su sasvim jasno dali svoj glas BŠS-u. A za to je kriv sam DSHV! Ja znam da je predizborna kampanja bila veoma kratka, ali zar vi doista niste mogli održati niti jedan skup u Tavankutu da biste ljudima predstavili svoje pravo ja? Zar je odborničko mjesto (ili mjesta) iz

Tavankuta tako beznačajno? I možete zamisliti kako se osjećaju nacionalno svjesni Hrvati nakon što je „samostalni privrednik“ iz redova BŠS-a pobijedio intelektualca iz DSHV-a „ogromnom većinom“, kako to kažu borci (u stvari većina nije bila ogromna, ali to uopće ne tješi).

Pismo boraca sam ipak citirao, ali to je samo jedan istaknuti fragment koji mi je ostao u sjećanju. Dakle, ako već do sad nije održan skup DSHV u Tavankutu, nije li vrijeme da ga održite tim prije što se najavljuju novi izbori? Pokažimo Tavankučanima da DSHV nije nikakva teroristička organizacija, kakvom je često predstavljana!

Još nešto u vezi sa listom. Prošli broj (dvobroj) me je zapanjio i neprijatno iznenadio. Ne sadržajem, već brojem štamparskih grešaka. Bojim se da ih još nikad nisam toliko vidio na jednom mjestu. Možete li i oko toga nešto promijeniti?

I za kraj, da kažem da Hrvati u Tavankutu nisu prestali postojati nakon pobjede izdajničke BŠS. HKPD „Matija Gubec“ još uvijek radi! Svi oni podržavaju vaš rad, a među njima sam i ja.

P.V.

I mi smo svjesni svojih propusta. Već će sljedeći izbori biti prigoda da u kampanji posjetimo Tavankut i razgovaramo sa svima koji bi to htjeli.

Vjerojatno znate da „Glas“ izlazi u veoma teškim uvjetima, ali trudićemo se da grešaka na koje upozoravate bude što manje.

Hvala na kritici.

I KAMEN JE ČUO NEMOJ

Vladimiru Srebrovu

vrijeme je ovo
kada se i smrt
dolaska svoga stidi
ovo je vrijeme
kada ni barbara
pravih više nema
vrijeme je ovo
kada gradove na svoj način
rukama masnim misle
neki iznutra uzalud
prevareni izmučeni izdati
negdje već davno razrušeni
i od sebe zaboravljeni ljudi
vrijeme je ovo
kada je bolje stradati nego mrziti
bolje strahovati nego strašiti
omrznut biti samo ne mrziti
ovo je vrijeme
kada riječi u srcu razapete
bolesno u grlu žute i krvare
i puni mučnine čekaju
kako bi jednom
nekom dalekom dragom bliskom
na neka nova usta
na neka druga usta
umjesto nas reći mogla
oprosti
nas tamo bilo i nije
u nas su ušle neke mrtve duše
neki mržnjom stvoreni (ljudi)
vrijeme je ovo kada se i smrt
dolaska svoga srami
jer je tog jutra i drvo reklo
oprosti nemoj
a kamen pito zašto?
samo je ruka
krvavo sama ruka
rekla... Ž!

Vojislav Sekelj

Čitajte, populatizirajte i širite "Glas ravnice". Biće i to skroman doprinos za predstojeće izbore. A izbori su pred nama. Treba birati a ne glasati samo. Budućnost tada neće biti izvjesno neizmjereno duga i prazna. Učinimo da nam se sadašnjost dogodi ovdje i sada. Da bude puna i bogata, znojem, znanjem, radom i suživotom. Imamo na to pravo. Izadimo na izbore, birajmo slobodno i sa ubjedenjem. Kako bi prošlost jednom mogla sa ponosom mogla govoriti o nama.

OSLOBODIMO VOJVODINU DEMOKRACIJOM!

Pisma čitalaca su nam draga i dragocjena: kritizirajte, predlažite, hvalite i surađujte sa nama. Ali Vas molimo da diljina Vaših tekstova ne bude veća od dvije kucane kartice. Takođe molimo čitaoce i suradnike koji nam šalju dopise da redakciji dostave svoje puno ime i prezime, u suprotnom tekstove ne objavljujemo. Jasno, ukoliko netko želi ostati anonimn, treba da u dopisu naznači i predloži svoj pseudonim.

ČLANOVIMA SUBOTIČKE PODRUŽNICE

Pozivaju se članovi subotičke podružnice DSHV-a kao i njeni simpatizeri da se okupe u prostorijama "Bunjevačkog kola" svakog četvrtaka u 20 sati kako bi došli do novih informacija te zajednički prodiskutirale aktualne teme.

Subotička podružnica DSHV

Zahvaljujem se svim sponzorima "Glasa Ravnice" na novčanim priložima uz čiju pomoć uspjevamo tiskati naš zajednički list. Većina sponzora želi ostati anonimna iz razumljivih razloga, nadamo se boljim vremenima kada ćemo moći sa ponosom i bez bojazni objavljivati imena dobročinitelja.

SUŠAJTE NAS SUBOTOM

Hrvatski radio emitira svake subote od 21,05 do 21,30 emisiju Hrvatima u Srijem, Banatu i Bačkoj. Slušajte našu radio emisiju na srednjem valu 594 ili 1125 KHz.

